

Rhan Ch – Pleidleisio absennol

Etholiad Senedd Ewrop ar 23 Mai 2019:
canllawiau i Swyddogion Canlyniadau
Lleol ym Mhrydain Fawr

Yn y canllawiau hyn, rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sydd yn arfer a argymhellir yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Cyfieithiadau a fformatau eraill

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: cyhoeddiadau@comisiwnetholiadol.org.uk

Cynnwys

Cyfieithiadau a fformatau eraill	1
Cynnwys	1
1 Amserlen ar gyfer pleidleisio absennol	1
Newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiad	2
2 Pleidleisio drwy ddirprwy	5
Terfynau o ran nifer y dirprwyon a phleidleisio fel dirprwy.....	5
Dirprwyon brys	5
3 Paratoi ar gyfer prosesau pleidlais absennol	7
Staffio a hyfforddiant.....	7
Cynllun lleoliadau	7
Cyfarpar ar gyfer anfon, derbyn ac agor pleidleisiau post.....	8
Opsiyonau ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post	9
Yn bersonol.....	9
Drwy'r post.....	10
Nifer y sesiynau agor pleidleisiau post a'u hamseriad	12
4 Paratoi deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post	14
Rhestrau rhif cyfatebol.....	14
Paratoi'r deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post.....	14
Gwirio'r deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post	15
Data personol a chontractwyr	16
Cynnwys pecynnau pleidleisio drwy'r post	17
Amlenni.....	17
Y papur pleidleisio	18
Datganiad pleidleisio drwy'r post.....	18
Cyfarwyddiadau ychwanegol i bleidleiswyr	19
5 Y weithdrefn ar gyfer anfon a dosbarthu pleidleisiau post	20
Pwy ddylai gael pleidlais bost?	20
Pwy all fod yn bresennol?	20
Gwirio'r broses anfon.....	20
Y broses anfon.....	21
Ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post.....	23

Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon pleidleisiau post a ddifethwyd	23
Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd	24
Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon oherwydd gwall gweithdrefnol	27
Canslo pecynnau pleidleisio drwy'r post.....	27
Adalw pleidleisiau post a ganslwyd.....	28
Cadw cofnodion	29
6 Derbyn ac agor pleidleisiau post.....	30
Derbyn pleidleisiau post	30
Blychau pleidleisio drwy'r post a phecynnau	30
Cadw cofnodion	32
Marcio'r rhestr pleidleiswyr post a'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post.....	33
Cadarnhau wrth bleidleiswyr fod eu pleidlais bost wedi'i dychwelyd.	33
Agor pleidleisiau post.....	33
Pwy all fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post?	33
Y weithdrefn ar gyfer agor pleidleisiau post	34
Bwrw golwg dros y dynodwyr personol	36
Y sesiwn agor pleidleisiau post olaf	37
Cadw cofnod o becynnau pleidleisio drwy'r post anghyflawn a ddychwelwyd	37
Delio â phapurau pleidleisio wedi torri neu rwygo	37
Paratoi cofnod o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodwyr.....	38

1 Amserlen ar gyfer pleidleisio absennol

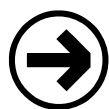
Dyddiadau cau etholiadol yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr

O ganlyniad i wyl y banc yn Gibraltar ar 29 Ebrill ac ar 1 Mai 2019, mae rhai dyddiadau cau etholiadol yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr yn wahanol i'r dyddiadau cau ar gyfer gweddill Prydain Fawr. Yn yr achos hwn, rydym wedi cynnwys dyddiad cau De-orllewin Lloegr ynghyd â'r dyddiau cau ar gyfer gweddill Prydain Fawr.

1.1 Rhaid anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr cyn gynted ag y bo'n ymarferol, sydd, yn ymarferol, yn golygu unrhyw bryd ar ôl i'r manylion am y blaid a'r ymgeisydd unigol i'w hargraffu ar y papurau pleidleisio gael eu cadarnhau, h.y. ar ôl y terfyn amser ar gyfer tynnu enw yn ôl, sef 4pm ar y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu (4pm ar 25 Ebrill 2019; 4pm ar 23 Ebrill 2019 yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr).

1.2 Mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn y bleidlais. Mae hyn yn cefnogi dosbarthu pleidleisiau post ar gam cynnar yn yr amserlen i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos at y terfyn amser ar gyfer cofrestru, oherwydd dim ond rhywun sydd eisoes wedi'i ychwanegu at y gofrestr a all dderbyn pleidlais bost. Bydd eu hanfon yn gynnar yn cynyddu'r amser sydd ar gael i etholwyr - yn enwedig y rhai sydd wedi gofyn am i'w pecyn pleidleisio drwy'r post gael ei anfon i gyfeiriad tramor - dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidlais drwy'r post.

1.3 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gydgyssylltu ag ef er mwyn cael y rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o bleidleiswyr drwy ddirprwy cyn gynted â phosibl ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad interim cyntaf i'w ddefnyddio wrth anfon pleidleisiau post yn gychwynnol. Rhaid i'r hysbysiad gael ei gyhoeddi ar ddiwrnod y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu (4pm ar 25 Ebrill 2019; 4pm ar 24 Ebrill 2019 yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr). Bydd hefyd angen i chi gydgyssylltu ag ef i gael unrhyw ddiweddariadau dilynol pan fydd yr ail hysbysiad newid etholiad interim a'r hysbysiad newid etholiad terfynol wedi'u cyhoeddi.

[Mae Pennod 11 o Rhan 4 - Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol yn cynnwys rhagor o wybodaeth am gyhoeddi hysbysiadau newid etholiad.

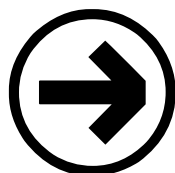
1.4 Y dyddiad cau i etholwyr wneud newidiadau (yn cynnwys canslo) i drefniadau presennol pleidleisio absennol (h.y. pleidleisiau post, pleidleisiau drwy ddirprwy a phleidleisiau post drwy ddirprwy) yw 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ar 8 Mai 2019). Fodd bynnag, os yw etholwr yn bleidleisiwr post sydd eisoes wedi dychwelyd ei bapur pleidleisio drwy'r post, ni all wneud unrhyw newidiadau wedi hynny, hyd yn oed os yw cyn 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio.

1.5 Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau am bleidlais bost newydd a cheisiadau am bleidlais bost drwy ddirprwy newydd yw **5pm hefyd, 11 diwrnod gwaith** cyn y diwrnod pleidleisio (5pm ar 8 Mai 2019). Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau am bleidlais drwy ddirprwy newydd (nid pleidlais bost drwy ddirprwy), heb gynnwys ceisiadau brys am ddirprwy, yw **5pm, chwe diwrnod gwaith** cyn y diwrnod pleidleisio (5pm ar 15 Mai 2019).

Y terfyn amser ar gyfer ceisiadau brys am ddirprwy yw **5pm ar y diwrnod pleidleisio**. Gweler [Pennod 2](#) isod am ragor o wybodaeth am ddirprwyon brys.

1.6 Bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn rhoi'r rhestrau terfynol o bleidleiswyr absennol i chi, h.y. y rhestr o bleidleiswyr post, y rhestr o bleidleiswyr post drwy ddirprwy a'r rhestr o ddirprwyon, ar ôl i'r dyddiad cau ar gyfer ceisiadau fynd heibio. Efallai na fydd y rhestrau terfynol o bleidleiswyr absennol ar gael tan ar ôl y dyddiad cau ar gyfer pennu cofrestriad, sef chwe diwrnod gwaith cyn y bleidlais. Y rheswm dros hyn yw, lle caiff cais cofrestru sydd wedi'i gwblhau ei wneud erbyn y dyddiad cau, ond na ellir cadarnhau pwy sy'n gwneud cais yn erbyn cofnodion DWP neu drwy baru data lleol, mae gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol tan y dyddiad cau ar gyfer gwneud penderfyniad i gael y dystiolaeth ofynnol gan yr ymgeisydd o dan y broses eithriadau a gwneud penderfyniad; os bydd yr ymgeisydd hefyd wedi gwneud cais am bleidlais absennol erbyn y dyddiad cau perthnasol ar gyfer pleidlais absennol, ni ellir rhoi'r bleidlais absennol nes i'r cais cofrestru gael ei bennu'n gadarnhaol.

Ceir rhagor o wybodaeth am roi'r rhestrau o bleidleiswyr absennol i'r rhai sy'n sefyll etholiad yn [Rhan C - Gweinyddu'r bleidlais o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Canlyniadau](#).

Mae Pennod 5 o [Ran 5 - Pleidleisio absennol o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol](#) hefyd yn cynnwys gwybodaeth i Swyddogion Cofrestru Etholiadol am roi'r rhestrau o bleidleiswyr absennol i'r rhai sy'n sefyll etholiad.

Newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiad

1.7 Efallai y bydd unigolyn yr anfonir ei bleidlais bost ato'n gynnwys yn amserlen yr etholiad yn ei chael ond yna'n penderfynu nad yw am bleidleisio

drwy'r post mwyach a bod dal amser iddo wneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiad.

1.8 Er mai'r terfyn amser ar gyfer gwneud newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol presennol neu ganslo pleidlais absennol yw 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y bleidlais, ni chaiff etholwr sydd wedi cael ei becyn pleidleisio drwy'r post ac sydd wedi dychwelyd ei bapur pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd ar gyfer yr etholiad ganslo na newid ei drefniadau pleidleisio absennol ar gyfer yr etholiad (heblaw os dychwelwyd y papur pleidleisio fel rhai a ddifethwyd neu a gollwyd). Mae hyn hefyd yn wir yn achos etholwr sy'n pleidleisio drwy ddirprwy, lle mae gan ei ddirprwy bleidlais bost a'i fod eisoes wedi pleidleisio ar ran yr etholwr drwy ddychwelyd ei bleidlais bost wedi'i chwblhau.

1.9 Y broses o ddychwelyd papur pleidleisio drwy'r post sy'n berthnasol wrth bennu p'un a all etholwr wneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio drwy'r post cyn yr etholiad ai peidio. Felly, bydd angen i chi gael system ar waith sy'n eich galluogi i nodi'n brydlon p'un a yw papur pleidleisio drwy'r post wedi'i ddychwelyd.

1.10 Rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol eich hysbysu pryd bynnag y bydd wedi caniatáu un o'r canlynol:

- canslo pleidlais bost
- newid o bleidlais bost i bleidlais drwy ddirprwy
- newid o bleidlais drwy ddirprwy i bleidlais bost
- cais i bapur pleidleisio drwy'r post gael ei anfon i gyfeiriad gwahanol
- canslo penodi dirprwy

mewn da bryd i hynny ddigwydd ar gyfer yr etholiad. Dylech hysbysu'r Swyddog Cofrestru Etholiadol pan gaiff papurau pleidleisio drwy'r post eu dosbarthu oherwydd, yn ymarferol, dim ond o'r pwynt hwnnw ymlaen a chyn y terfyn amser ar gyfer canslo a newid (5pm ar 8 Mai 2019) y byddai angen i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gadarnhau p'un a yw papur pleidleisio wedi'i ddychwelyd ac a ellir caniatáu newid neu ganslo mewn da bryd ar gyfer yr etholiad.

1.11 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech ei hysbysu pryd y caiff papurau pleidleisio drwy'r post eu hanfon a chydgysylltu ag ef i benderfynu sut y caiff unrhyw geisiadau i newid trefniadau pleidleisio absennol a gwybodaeth am bapurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd eu cyfnewid ar ôl hynny er mwyn sicrhau:

- bod y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn gwybod p'un a gaiff ganiatáu newid trefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiadau
- y gallwch ganslo'r papur(au) pleidleisio drwy'r post os caiff y cais sêl bendith

1.12 Rhoddir rhagor o ganllawiau ar ganslo papurau pleidleisio drwy'r post a chael gafael ar unrhyw bapurau pleidleisio a dderbynnir ar ôl eu canslo ym mharagraffau **5.48**.

Ceir canllawiau cyffredinol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol ynghylch delio â cheisiadau pleidleisio absennol yn [Rhan 5 - Pleidleisio absennol o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol](#).

2 Pleidleisio drwy ddirprwy

2.1 Bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn rhoi rhestr i chi o'r holl etholwyr sydd, erbyn 5pm, chwe diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio, wedi penodi dirprwy i bleidleisio ar ei ran. Rhaid i chi roi'r rhannau perthnasol o'r rhestr hon o ddirprwyon i Swyddogion Llywyddu.

2.2 Bydd rhestr ar wahân yn cynnwys manylion dirprwyon pleidleisio drwy'r post. Rhaid nodi 'A' yn erbyn enw'r etholwr ar gofrestr yr orsaf bleidleisio.

Terfynau o ran nifer y dirprwyon a phleidleisio fel dirprwy

2.3 Ni all unigolyn gael mwy nag un dirprwy ar unrhyw adeg.

2.4 Nid oes gan berson hawl i bleidleisio fel dirprwy yn yr un etholiad Senedd Ewrop mewn unrhyw ranbarth etholiadol ar ran mwy na dau etholwr nad ydynt yn berthnasau agos.

2.5 Gall unigolyn weithredu fel dirprwy ar gyfer unrhyw nifer o berthnasau agos. Perthynas agos yn yr achos hwn yw gŵr neu wraig, partner sifil, rhiant, mam-gu neu dad-cu, brawd, chwaer, plentyn neu wŷr neu wyres.

2.6 Byddai dirprwy yn cyflawni trosedd petai'n pleidleisio ar ran mwy na dau etholwr nad ydynt yn perthyn yn agos mewn ward benodol yn yr un etholiad llywodraeth leol.

Dirprwyon brys

2.7 Gellir penodi dirprwyon brys ar gyfer etholiad penodol o dan yr holl amgylchiadau canlynol:

- yn achos cyflwr meddygol, salwch neu anabledd sy'n digwydd ar ôl y terfyn amser ar gyfer ceisiadau arferol am ddirprwy (h.y. 5pm ar y chweched diwrnod gwaith cyn y bleidlais)
- os yw'r unigolyn yn glaf iechyd meddwl a gadwyd o dan bwerau sifil (h.y. y rhai nad ydynt yn droseddwyr a gadwyd)
- os yw galwedigaeth, gwasanaeth neu gyflogaeth unigolyn yn golygu na all fynd i'r orsaf bleidleisio ei hun a'i fod yn dod yn ymwybodol o hyn ar ôl y terfyn amser ar gyfer ceisiadau arferol am ddirprwy (h.y. 5pm ar y chweched diwrnod gwaith cyn y bleidlais).

2.8 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gyuno ar ddull o gyfleu unrhyw ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon sy'n deillio o ganiatáu ceisiadau brys am ddirprwy gydag ef.

2.9 Pryd bynnag y penodir dirprwy brys, dylid gwneud pob ymdrech i gysylltu â'r staff priodol yn yr orsaf bleidleisio i'w hysbysu am hyn, gan gynnwys dros y ffôn, yn arbennig gan nad oes unrhyw ofyniad cyfreithiol i'r dirprwy ddarparu unrhyw ddogfennaeth er mwyn cael caniatâd i bleidleisio.

2.10 Lle bynnag y bo modd, fodd bynnag, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol roi llythyr i ddirprwy unrhyw bleidleisiwr y derbyniwyd ei gais yn ei awdurdodi i weithredu fel dirprwy, a ddylai gynnwys manylion yr unigolyn y mae'n pleidleisio ar ei ran. Dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gynghori'r dirprwy i fynd â'r awdurdodiad hwnnw gydag ef pan fydd yn mynd i bleidleisio a'i roi i staff yn yr orsaf bleidleisio. Yna, gall y llythyr hwn gael ei farcio gan staff yr orsaf bleidleisio i ddangos bod y dirprwy wedi cael papur pleidleisio ac yna ei gadw gyda'r rhestr o ddirprwyon.

2.11 Pan fo'n bosibl, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd roi rhestr atodol o ddirprwyon i'r orsaf bleidleisio berthnasol, y gellir ei hychwanegu at y rhestr a ddarparwyd yn wreiddiol.

2.12 Dylai pa ddull bynnag o gyfleu ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon ar y diwrnod pleidleisio y cytunir arno gael ei gwmpasu yn y sesiwn hyfforddi i staff gorsafoedd pleidleisio. Rhoddir rhagor o wybodaeth am hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

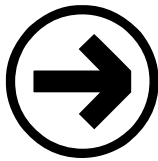
2.13 Dylech ofyn i arolygwyr gorsafoedd pleidleisio gydgysylltu â'r swyddfa gofrestru etholiadol o ran ceisiadau brys am ddirprwy a ganiateir ar y diwrnod pleidleisio.

Ceir rhagor o wybodaeth am geisiadau brys am ddirprwy yn [Rhan 5 - Pleidleisio absennol](#), o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

3 Paratoi ar gyfer prosesau pleidlais absennol

3.1 Dylai eich cynllun prosiect gynnwys cynllun i gyflawni prosesau etholiadol allweddol, gan gynnwys rheoli'r broses pleidlais absennol. Dylid llunio'r cynllun hwn ar y cyd â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ac yn amodol ar unrhyw gyfarwyddyd a roddwyd ganddo.

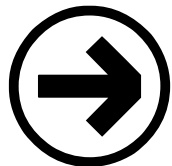

Ceir rhagor o wybodaeth am gynllunio ar gyfer etholiad ym Mhennod 1 [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

Staffio a hyfforddiant

3.2 Ceir gwybodaeth am staffio sesiynau anfon ac agor pleidleisiau post a hyfforddi staff anfon ac agor pleidleisiau post ym Mhennod 2 o [Ran B - Cynllunio a threfnu](#).

Cynllun lleoliadau

Ceir canllawiau ar ganfod lleoliadau addas ar gyfer sesiynau anfon ac agor pleidleisiau post ym Mhennod 4 o [Ran B - Cynllunio a threfnu](#).

3.3 Dylech lunio cynlluniau o'ch lleoliadau anfon ac agor. Dylai'r cynlluniau hyn nodi ble y lleolir staff a'r cyfarpar angenrheidiol, ac amlinellu'r llifau gwaith i'w dilyn. Wrth fapio llifau gwaith, dylech ystyried unrhyw wersi a ddysgwyd o ddigwyddiadau etholiadol blaenorol. Os bwriedir cynnal eich sesiwn agor pleidleisiau post olaf yn y lleoliad cadarnhau a chyfrif, dylech sicrhau bod eich cynllun cadarnhau a chyfrif yn darparu ar gyfer hyn.

3.4 Bydd mynd drwy'r broses o lunio cynlluniau yn helpu i amlygu unrhyw broblemau posibl cyn paratoi'r lleoliadau a bydd yn golygu y gellir gwneud unrhyw addasiadau i lif gwaith neu leoliad staff neu gyfarpar mewn da bryd. Mae cynlluniau hefyd yn cyfrannu at dryloywder, gan fod modd i'r cynlluniau hyn gael eu rhoi i unrhyw un sydd â hawl i fod yn bresennol er mwyn eu helpu i ddilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

3.5 Dylech sicrhau, pa bynnag gynllun a ddewisir, ei fod yn hygyrch i bawb sy'n gweithio ar y prosesau a'r rhai a gaiff eu harsylwi.

3.6 Hyd yn oed os ydych wedi rhoi'r gwaith o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech fod yn fodlon bod eich contractwyr wedi gwneud trefniadau digonol i weinyddu'r broses yn effeithiol ac yn dryloyw. Fel rhan o hyn, gallech ofyn i'ch contractwr am gynlluniau. Byddai'r cynlluniau hyn hefyd yn helpu i sicrhau bod unrhyw arsylwyr sy'n bresennol yn deall y prosesau a ddilynir, a byddant o fudd arbennig os bydd aelod o staff wedi'i benodi i gynnal hapwiriadau wrth argraffu, coladu ac anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylech ddynodi aelod o'r tîm prosiect i fonitro gwaith ar gontract allanol a gwaith y contractwr, ac yn benodol i fynychu'r rhannau hynny o'r broses anfon a roddwyd ar gontract allanol.

Cyfarpar ar gyfer anfon, derbyn ac agor pleidleisiau post

3.7 Os ydych yn anfon pleidleisiau post yn fewnol, dylech sicrhau bod gennych y cyfarpar sydd ei angen i wneud hynny, gan gynnwys:

- papurau pleidleisio, datganiadau pleidleisio drwy'r post ac amlenni
- rhestr o bleidleiswyr post a rhestr o ddirprwyon pleidleisio drwy'r post
- offer stampio (os caiff ei ddefnyddio i ychwanegu'r nod swyddogol at bapurau pleidleisio)
- y rhestr rhif cyfatebol
- setiau o amlenni ar gyfer y rhestr rhifau cyfatebol
- datganiad am bleidleisiau post a anfonwyd
- taflenni rheoli er mwyn dogfennu nifer y pleidleisiau post a ddsbarthwyd
- taflen llofnodion staff er mwyn nodi'r staff sy'n bresennol
- blychau wedi'u labelu
- fingerettes
- deunydd swyddfa amrywiol, fel beiros, pensiliau, clipiau papur, bandiau rwber, tâp a phrennau mesur

3.8 Rhaid i chi ddarparu blwch pleidleisio ar gyfer yr amlenni a ddychwelir gan bleidleiswyr post ('blwch pleidleisio i bleidleiswyr post') a'r papurau pleidleisio drwy'r post (y 'blwch pleidleisiau post').

3.9 Ym mhob sesiwn agor, rhaid i chi hefyd ddarparu blychau ar gyfer y canlynol:

- pleidleisiau a wrthodwyd
- datganiadau pleidleisio drwy'r post
- amlenni papurau pleidleisio
- amlenni papurau pleidleisio a wrthodwyd

3.10 Hefyd, mae'n ofynnol i chi gael copi o'r rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o bleidleiswyr post drwy ddirprwy fel y gellir marcio cofnodion fel datganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd.

3.11 Dylech hefyd ystyried pa gyfarpar arall y bydd ei angen arnoch wrth agor pleidleisiau post, a sicrhau ei fod ar gael ac yn cael ei brofi ymlaen llaw. Dylai hyn gynnwys:

- sganwyr
- lidiau ymestyn
- argraffydd
- uwchdaflunydd a sgrin
- gliniadur a/neu gyfrifiaduron
- stamp a phad 'Gwrthodwyd'
- deunydd swyddfa amrywiol

Opsiynau ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post

3.12 Bydd angen i chi roi trefniadau ar waith ar gyfer dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post Gallwch wneud hyn mewn dwy ffordd:

- yn bersonol
- drwy'r post

3.13 Pa opsiwn bynnag a ddewiswch, dylech sicrhau bod y gweithgareddau angenrheidiol sy'n deillio o'r penderfyniad yn cael eu nodi, eu cynllunio a'u datblygu.

3.14 Fel rhan o'r gwaith o gynllunio uniondeb yr etholiad, dylech hysbysu eich pwynt cyswllt unigol o'r dyddiad y byddwch yn dechrau anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr. Bydd hyn yn nodi'r dyddiad pan fo mwy o risg o dwyll pleidleisio drwy'r post a dylai hyn fod yn rhan o'i gynlluniau ei hun.

Yn bersonol

3.15 Os byddwch yn penderfynu anfon pleidleisiau post yn bersonol, dylech gynllunio ar gyfer sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol. Dylech benodi digon o staff i sicrhau bod pecynnau pleidleisio drwy'r post yn cael eu derbyn gan bleidleiswyr post cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidlais bost.

3.16 Dylech sicrhau bod staff yn ymwybodol o ystyriaethau diogelu data, a dylech ystyried ei gwneud yn ofynnol i staff gadarnhau'n ysgrifenedig ar adeg recriwtio y byddant yn dilyn eich polisi diogelu data.

3.17 Dylech hefyd sicrhau bod system ar waith i fonitro'r broses o ddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu hanfon ledled yr ardal gyfrif gyfan yn unol â'r amserlen gytûn. Gall hyn gynnwys gofyn i staff dosbarthu lenwi taflenni cofnodi, cael goruchwylwyr i

gynnal hapwiriadau, a monitro unrhyw achosion lle ceir cyfraddau anarferol o isel o ddychwelyd pleidleisiau post a gwblhawyd fesul dosbarth pleidleisio.

Drwy'r post

3.18 Gallwch ddefnyddio'r Post Brenhinol neu unrhyw gwmni dosbarthu masnachol arall i ddosbarthu pleidleisiau post. Y naill ffordd neu'r llall, rhaid i chi gyfrif cyfanswm nifer yr amlenni a anfonir a threfnu iddynt gael eu dosbarthu i'r cyflenwr hwnnw ynghyd â derbynneb yn dangos cyfanswm nifer y pecynnau pleidleisio drwy'r post yn y swp hwnnw. Dylai'r dderbynneb hon gael ei hardystio gan y Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu er mwyn cydnabod derbyn y swp. Dylech hefyd gael unrhyw brawf postio a ddarperir gan y cwmni.

3.19 Dylech sicrhau bod system ar waith i fonitro'r broses o ddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu hanfon ledled yr ardal etholaethol gyfan yn unol â'r amserlen gyfûn. Os oes modd, dylai fod gennych drefniadau ar waith i olrhain dosbarthiadau er mwyn eich helpu i ymateb i unrhyw ymholiadau gan etholwyr ynghylch dosbarthu eu pecyn pleidleisio drwy'r post. Dylech fonitro unrhyw achos lle ceir cyfraddau anarferol o isel o ddychwelyd pleidleisiau post a gwblhawyd fesul dosbarth pleidleisio oherwydd gall fod yn arwydd o broblemau dosbarthu.

3.20 Os ydych yn postio pecynnau pleidleisio drwy'r post, dylech gydgysylltu'n rheolaidd â naill ai'r Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu masnachol sydd ar gontract, gan gynnwys i drafod unrhyw broblemau dosbarthu.

3.21 Os ydych yn defnyddio'r Post Brenhinol i ddosbarthu eich pleidleisiau post, dylech roi trefniadau ar waith ar gyfer y trwyddedau perthnasol a rhifau Ymateb Busnes cyn gynted â phosibl a chadarnhau bod eich deunydd swyddfa arfaethedig yn bodloni eu manylebau er mwyn osgoi unrhyw oedi posibl pan ddisgwyllir i'ch pecynnau pleidleisio drwy'r post gael eu dosbarthu i etholwyr. Os ydych yn defnyddio cwmni dosbarthu masnachol, dylech wneud trefniadau tebyg fel y bo'n briodol.

3.22 Dylai eich cynlluniau wrth gefn nodi sut y byddech yn anfon ac yn derbyn unrhyw becynnau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd os na all y Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu masnachol sydd ar gontract ddosbarthu'r pecynnau pleidleisio drwy'r post, er enghraifft, oherwydd gweithredu diwydiannol.

3.23 Os ydych yn defnyddio'r Post Brenhinol i ddosbarthu eich pleidleisiau post, dylech sicrhau bod gennych gopi cyfredol o ganllawiau arfer gorau'r Post Brenhinol ar bleidleisiau post, [Rheoli Pleidleisiau Post](#).

Dosbarthu pleidleisiau post i gyfeiriadau tramor

3.24 Dylai unrhyw becynnau pleidleisio drwy'r post i'w hanfon dramor gael eu blaenoriaethu er mwyn caniatáu digon o amser i'r pecyn pleidleisio gyrraedd yr etholwr a chael ei gwblhau a'i ddychwelyd. Fel rhan o'ch paratodau ar

gyfer anfon pleidleisiau post, dylech gytuno â'ch argraffwyr ar broses a fydd yn eich galluogi i wneud hyn.

3.25 Dylai pleidleisiau post sy'n mynd dramor gael eu hanfon drwy wasanaeth post awyr (neu gan Swyddfa'r Post Lluoedd Prydain ar gyfer pleidleiswyr perthnasol yn y lluoedd arfog) fel bod cymaint o amser â phosibl iddynt dderbyn, cwblhau a dychwelyd pleidleisiau post. Dylai pecynnau pleidleisio drwy'r post a anfonir dramor gael eu didoli a'u marcio ar gyfer y dosbarthwr er mwyn eu hanfon drwy'r gwasanaeth priodol.

3.26 Dylech gydgysylltu â'r Post Brenhinol ynghylch cost cludiant ar gyfer anfon eitemau dramor er mwyn sicrhau bod y gost gywir o ran cludiant ar bob pecyn pleidleisio drwy'r post sy'n mynd allan. Rhaid i chi gynnwys amlen er mwyn hwyluso dychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post, ond ar gyfer eitemau a anfonir dramor, ni ddylai'r amlen gynnwys stamp dychwelyd ar gyfer y DU oherwydd ni fydd yn ddigon i ddychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post i'r DU a gallai beri oedi wrth ddychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd. Yn hytrach, dylech wneud trefniadau gyda'r Post Brenhinol i ddefnyddio trwydded ymateb busnes rhyngwladol ar bob amlen dychwelyd a roddir mewn pecynnau pleidleisio drwy'r post a anfonir i gyfeiriadau dramor er mwyn hwyluso dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post wedi'u cwblhau yn brydlon o'r tu allan i'r DU.

3.27 Os nad yw'n realistig efallai i becyn pleidleisio drwy'r post gael ei anfon, ei gwblhau a'i ddychwelyd cyn diwedd y cyfnod pleidleisio, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hysbysu'r etholwr o'r ffaith hon a'i gynghori i benodi dirprwy yn ei le. Wrth gwrs, dewis yr etholwr yw pa ddull o bleidleisio sydd orau ganddo, ond mae'n bwysig hysbysu etholwyr yn llawn o'r amgylchiadau sy'n ymwneud â'u dewis fel y gallant wneud penderfyniad hyddysg.

Dosbarthu pleidleisiau post i etholwyr dienw

3.28 Rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post a anfonir at etholwyr cofrestredig dienw gael eu hanfon mewn amlen neu orchudd nad yw'n datgelu bod yr etholwr wedi'i gofrestru'n ddienw. Felly, dylech anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr sydd wedi cofrestru'n ddienw mewn amlen blaen. Ni ddylai'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys enw'r etholwr ychwaith. Fel rhan o'ch paratodau ar gyfer anfon pleidleisiau post, dylech gytuno â'ch argraffwyr ar broses a fydd yn eich galluogi i wneud hyn. Bydd cofnodion y Swyddog Cofrestru Etholiadol o geisiadau a ganiatawyd yn cynnwys y cyfeiriad a ddewiswyd gan yr etholwr dienw ar gyfer anfon ei bleidlais bost iddo.

Fersiynau dilynol o becynnau pleidleisio drwy'r post a anfonwyd

3.29 Ar ôl anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post ar y cam cychwynnol, bydd angen eu hanfon wedi hynny lle bydd etholwyr wedi gwneud cais i bleidleisio drwy'r post yn agos at y terfyn amser ar gyfer pleidleisio absennol, sef 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio.

3.30 Bydd unrhyw achos o anfon pecynnau o'r fath ar gam dilynol yn debygol o fod ar adeg sydd eisoes yn brysur yn amserlen yr etholiad.

3.31 Dylech sicrhau eich bod wedi cynllunio bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i anfon a dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post mor gyflym â phosibl.

3.32 Dylech sicrhau'r canlynol:

- Bod eich argraffydd yn ymwybodol o amserlenni trosglwyddo data a, lle y bo'n gymwys, dddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post.
- Bod adnoddau ar gael i fonitro a gwirio'r broses gynhyrchu.
- Bod digon o staff i reoli'r broses, p'un a ydych yn dosbarthu pleidleisiau post yn fewnol, neu'n defnyddio darparwr allanol.

3.33 Dylech, hyd y gallwch, dddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post i etholwyr unigol y tu allan i'r dyddiadau anfon a drefnwyd gennych. Er enghraifft, os dewch yn ymwybodol bod un neu fwy o etholwyr yn mynd i fod ar wyliau neu i ffwrdd ar fusnes erbyn i'r swp nesaf o bleidleisiau post a drefnwyd gael ei anfon. Dylech drefnu bod system ar waith i sicrhau y gallwch anfon sypiau ychwanegol nas trefnwyd.

Dosbarthu pleidleisiau post â llaw

3.34 Gall amgylchiadau godi pan fydd angen i chi anfon pleidleisiau post yn bersonol (e.e. wrth ddisodli pecynnau pleidleisio drwy'r post a gollwyd neu a ddifethwyd, neu wrth gynnal swp dilynol a anfonwyd fel y disgrifir yn y paragraff uchod) a dylech felly gynllunio ar gyfer sut y bydd hyn yn gweithio yn ymarferol, gan gynnwys sut y byddwch yn sicrhau y gall pecynnau pleidleisio drwy'r post o'r fath gael eu hargraffu a'u dosbarthu ar fyr rybudd.

Nifer y sesiynau agor pleidleisiau post a'u hamseriad

3.35 Wrth gynllunio ar gyfer yr etholiad, bydd angen i chi nodi nifer y sesiynau agor pleidleisiau post y bydd eu hangen yn eich barn chi a phryd y dylid eu cynnal, a gwneud trefniadau ar eu cyfer fel sydd angen.

3.36 Bydd nifer y sesiynau agor pleidleisiau post sydd ei hangen arnoch yn dibynnu'n bennaf ar gyfanswm nifer y pleidleiswyr post sydd gennych a'ch nifer amcangyfrifedig o bleidleiswyr post. Dylai'r nifer amcangyfrifedig o bleidleiswyr post fod yn seiliedig ar y dybiaeth, fel gofyniad, **na fydd** nifer y pleidleiswyr post yn llai na'r nifer cyfartalog a bleidleisiodd drwy'r post yn y digwyddiad pleidleisio cyfatebol diweddaraf. Bydd yr adnoddau sydd gennych i gynnal y prosesau hyn, gan gynnwys nifer y staff a maint y lleoliad, hefyd yn ystyriaeth berthnasol.

3.37 Dylech hefyd ystyried patrymau cyfraddau dychwelyd mewn etholiadau blaenorol ac unrhyw beth a allai effeithio ar hyn.

3.38 Dylai eich sesiwn agor gyntaf ddigwydd o fewn ychydig ddiwrnodau i anfon y swp cyntaf. Hyd yn oed os nad ydych wedi derbyn nifer fawr o pleidleisiau post a ddychwelwyd erbyn hynny, dylech gynnal sesiwn o hyd ac achub ar y cyfle i brofi eich cyfarpar ac asesu eich llifau gwaith o dan amodau gwirioneddol. Ar ôl y sesiwn gyntaf hon dylech bennu a yw'ch amcangyfrif o nifer y sesiynau agor pleidleisiau post sy'n ofynnol yn ddigonol neu p'un a fydd angen ei ddiwygio. Nid oes unrhyw reswm dros beidio ag agor pleidleisiau post ar ddydd Sadwrn, dydd Sul neu wyl banc, yn wir efallai y byddwch am ystyried gwneud hynny, yn enwedig os bydd angen cynnal sesiynau agor pleidleisiau post ychwanegol.

3.39 Mae'n rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd ysgrifenedig o amser a lleoliad pob sesiwn agor i asiantiaid etholiad ac unrhyw is-asiantiaid a all fod wedi cael eu penodi.

4 Paratoi deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post

Rhestrau rhif cyfatebol

4.1 Mae gennych rwymedigaeth gyfreithiol i lunio rhestr rhif cyfatebol i'w defnyddio mewn sesiynau anfon pleidleisiau post. Pennir y rhestr rhif cyfatebol a rhaid iddi gynnwys rhif y papur pleidleisio a marc adnabod unigryw pob papur pleidleisio.

4.2 Rhaid selio'r rhestr rhif cyfatebol sy'n ymwneud â'r papurau pleidleisio a anfonwyd mewn pecyn cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post, a dim ond drwy orchymyn llys y gellir ei hagog a'i harchwilio. Mae rhestrau newydd a phecynnau cysylltiedig yn ofynnol felly ar gyfer pob swp a anfonir. Gallai'r rhestr gael ei hargraffu ar un ochr a'i thorri yn y man lle y cafodd y papur pleidleisio olaf ei anfon ar gyfer unrhyw swp penodol o becynnau pleidleisio drwy'r post. Gellir wedyn ddefnyddio'r rhestr rhif cyfatebol sy'n weddill mewn unrhyw sesiynau cyhoeddi eraill ac ar gyfer y broses o gyhoeddi papurau pleidleisio drwy'r post newydd.

Paratoi'r deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post

4.3 Bydd angen i chi benderfynu a gaiff y broses o baratoi deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post ac anfon pleidleisiau post ei chynnal yn fewnol neu ar gontract allanol. Peidiwch â chymryd yn ganiataol mai contract allanol yw eich opsiwn gorau o ran paratoi ac anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylai unrhyw benderfyniad ynghylch contract allanol gael ei wneud fel rhan o asemiad o gostau, risgiau a manteision.

Rhoddir canllawiau er mwyn eich helpu i benderfynu p'un a ddylid trefnu contract allanol ai peidio, ac ar y broses gaffael a rheoli contractwyr a chyflenwyr os byddwch yn dewis gwneud hynny, yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

4.4 Os ydych yn gosod y gwaith o baratoi pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech sicrhau bod eich meddalwedd yn gallu cynhyrchu ffeil data y gall eich argraffwyr ei defnyddio i baratoi'r deunyddiau yn unol â'r fanyleb ofynnol. Ar gam cynnar yn eich trafodaethau â chyflenwyr dylech nodi ym mha fformat y byddwch yn cyflenwi'r data ac ym mha fformat y byddant yn anfon unrhyw broffenni atoch, a dylai hyn gael ei nodi yn eich manyleb a'ch contract.

4.5 Dylech brofi'r broses drwy anfon data enghreifftiol i'r argraffwyr cyn i'r data 'go iawn' gael eu cyflwyno. Bydd hyn hefyd yn eich galluogi i ddatblygu rhagbroflenni, fel ei bod yn glir pa ran o'r data ddylai fynd ble ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a'r amlenni. Dylech hefyd ddylunio a phrofi'r datganiadau pleidleisio drwy'r post er mwyn sicrhau bod y blychau ar gyfer llofnod a dyddiad geni yn y man cywir ac yn y fformat cywir i'w prosesu gan eich system cadarnhau dynodwyr personol pan gânt eu dychwelyd.

Gwirio'r deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post

4.6 Dylai fod gennych broses ar waith i wirio proflenni byw, gan gynnwys y rhai ar gyfer dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post. Gallai sicrhau bod prosesau prawfddarllen cadarn ar waith helpu i ganfod unrhyw wallau ac osgoi achosion o dorri data cyn iddynt ddigwydd.

4.7 Yn arbennig, dylech sicrhau bod aelod o staff yn bresennol pan gaiff y pecynnau pleidleisio drwy'r post eu hargraffu er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau a'u bod yn cael eu hargraffu yn unol â'r fanyleb ofynnol.

4.8 Os yw'r broses argraffu ar contract allanol, dylid cynnal trafodaethau ynghylch hwyluso'r gwiriadau hyn a chreu pecynnau newydd ar adeg negodi'r contract a dylai unrhyw beth y cytunir arno gael ei adlewyrchu ynddo.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar ddeunyddiau pleidleiswyr. Hefyd, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith i reoli contractwyr a chyflenwyr fel bod y gwaith yn cael ei gyflawni yn unol â'r fanyleb.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer rheoli contractwyr a chyflenwyr, yn ogystal â'r prosesau sydd ar waith gennych i brawfddarllen deunyddiau pleidleiswyr.

4.9 Dylech wirio'r broses yn rheolaidd ac edrych i weld sut mae'r broflen wedi'i hatgynhyrchu ar y deunydd swyddfa gwirioneddol. Bydd hyn yn tynnu sylw at unrhyw broblemau o ran ansawdd yr argraffu ac a gafodd unrhyw broflenni a gymeradwywyd eu newid yn ddiotal. Er enghraifft, gallech wirio dechrau a diwedd y deunydd a argraffwyd ar gyfer pob dosbarth pleidleisio o ran cywirdeb. Gellid hefyd gynnal hapwiriadau o fewn dosbarthiadau pleidleisio er mwyn gallu gwirio trawstoriad cynrychioliadol.

4.10 Dylech lunio canllawiau ar gyfer y rhai a fydd yn gwirio deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post. Dylid rhoi sylw penodol i wirio'r canlynol:

- bod y marc swyddogol a'r marc adnabod unigryw yn ymddangos ar bob papur pleidleisio
- bod y papur pleidleisio yn cynnwys manylion pob ymgeisydd ar restr plaid ac ymgeisydd unigol a enwebwyd yn ddilys
- bod enwau a chyfeiriadau etholwyr yn gywir ar y datganiad pleidleisio drwy'r post ac amlenni i'w hanfon

- nad yw'r inc yn rhedeg a bod ansawdd yr argraffu'n dda ac yn gyson

4.11 Bydd angen i chi ystyried sut y byddwch yn cadw cofnod o'r deunydd swyddfa a wiriwyd fel bod llwybr archwilio clir o'r prosesau a ddilynwyd ac y gallwch gyfeirio'n ôl atynt os bydd unrhyw beth yn codi wedyn.

Ceir canllawiau ar wirio'r broses anfon ym [Mhennod 5 below](#).

Data personol a chontractwyr

4.12 Os anfonwch ddata pleidlais absennol at gontractwr er mwyn cynhyrchu pecynnau pleidleisiau post ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Pan fydd rheolydd data yn defnyddio prosesydd, mae deddfwriaeth diogelu data yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol i ffurfioli'r gydberthynas waith mewn contract sy'n nodi'r canlynol:

- y pwnc, natur y prosesu a'i ddiben;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolydd data;
- hyd y cyfnod prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu gwrthrychau'r data.

4.13 Hefyd, rhaid i'r contract nodi rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, gan gynnwys gwneud y canlynol:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau
- bod yn ddarostyngedig i ddyletswydd cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a'ch hysbysu o unrhyw achos o dorri amodau
- cadw cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu maent yn eu cyflawni ar eich rhan
- dim ond defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd
- ildio i archwiliadau ac arolygiadau a rhoi pa wybodaeth bynnag sydd ei hangen arnoch i sicrhau y cydymffurfir â gofynion diogelu data
- dileu neu ddychwelyd unrhyw ddata personol fel y gofynnir amdanynt ar ddiwedd y contract.

4.14 Dylech sicrhau bod eich cytundeb/contract yn cadarnhau'n benodol:

- y dylai data cofrestru etholiadol a ddelir gan brosesydd gael eu dinistrio cyn gynted â phosibl ar ôl y diwrnod pleidleisio.
- na all gwybodaeth o'r gofrestr etholiadol lawn gael ei datgelu ar unrhyw adeg, gan gadarnhau na fydd yn datgelu data i unrhyw un heb awdurdod ar ôl yr etholiad, y dychwelir unrhyw ddisgiau a chofnodion papur a roddwyd iddo gan ddinistrio unrhyw gopiâu electronig neu bapur o'r data yn ddiogel yn unol â chanllawiau'r Comisiynydd Gwybodaeth.

Cynnwys pecynnau pleidleisio drwy'r post

4.15 Rhaid i chi anfon pecyn pleidleisio drwy'r post at bob pleidleisiwr post cymwys.

4.16 Rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post gynnwys y canlynol:

- amlen i anfon y deunydd
- amlenni dychwelyd: amlen 'A' (amlen y papur pleidleisio) ac amlen 'B' (yr amlen ar gyfer dychwelyd amlen 'A' a'r datganiad pleidleisio drwy'r post)
- papur pleidleisio
- datganiad pleidleisio drwy'r post

4.17 Er mwyn cydymffurfio â deddfwriaeth, rhaid i chi hefyd anfon at y rhai sydd â hawl i bleidleisio drwy'r post wybodaeth ynglŷn â sut i gael:

- cyfieithiadau o unrhyw gyfarwyddiadau neu ganllawiau i bleidleiswyr a anfonir gyda'r papur pleidleisio, i ieithoedd eraill
- cyfieithiad o'r cyfarwyddiadau neu'r canllawiau i Braille
- cynrychioliad graffigol o'r cyfarwyddiadau neu'r canllawiau
- y cyfarwyddiadau neu'r canllawiau ar unrhyw ffurf arall (yn cynnwys sain)

Amlenni

4.18 Rhaid i'r amlen a ddefnyddir i anfon y deunydd gael ei chyfeirio at yr etholwr yn y cyfeiriad y mae wedi gofyn i'w bapur pleidleisio gael ei anfon iddo ac a nodir yn y rhestr pleidleiswyr post neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post.

4.19 Lle byddwch yn cyfathrebu ag etholwr dienw, mae'n ofynnol i chi anfon gohebiaeth mewn amlen neu fath arall o orchudd nad yw'n datgelu bod y pleidleisiwr yn ddienw. Felly, dylid anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr sydd wedi cofrestru'n ddienw mewn amlen blaen. Dylai'r amlen gynnwys eu henw a'u cyfeiriad gohebiaeth, ond ni ddylai gynnwys eu rhif etholwr na gwneud unrhyw gyfeiriad at yr etholiad na'r gofrestr etholiadol.

4.20 Er mwyn diogelu cyfrinachedd y bleidlais, rhaid i chi ddarparu dwy amlen wahanol ar gyfer dychwelyd y papur pleidleisio a'r datganiad pleidleisio drwy'r post:

- Amlen 'A' - hon yw'r amlen a ddefnyddir i ddychwelyd y papur pleidleisio, gydag 'A', y geiriau 'amlen papur pleidleisio' a rhif y papur pleidleisio arni.
- Amlen 'B' - hon yw'r amlen a ddefnyddir i ddychwelyd amlen y papur pleidleisio (amlen 'A') a'r datganiad pleidleisio drwy'r post. Dylid rhoi'r llythyren 'B' a'ch cyfeiriad arni.

4.21 Dylech argraffu enw eich awdurdod lleol ar bob amlen 'A' a 'B' oherwydd bydd hyn yn helpu i leihau nifer yr achosion lle na ellir dosbarthu pleidleisiau post os, er enghraifft, y bydd pleidleisiwr yn dychwelyd amlen 'A' â'r papur pleidleisio a'r datganiad pleidleisio drwy'r post ynddi, heb ei rhoi yn amlen 'B'.

4.22 Oni fyddwch yn dosbarthu pleidlais bost yn bersonol, mae'n ofynnol i chi ddefnyddio amlen ragdaledig a gyfeirir at y pleidleisiwr post. Mae hefyd yn ofynnol i chi ddarparu amlenni dychwelyd rhagdaledig, oni fydd angen anfon pleidleisiau post i gyfeiriad y tu allan i'r DU. Fodd bynnag, dylech siarad â'r Post Brenhinol a'ch argraffydd er mwyn gweld beth y gellir ei wneud i hwyluso dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd yn brydlon o'r tu allan i'r DU, gan gynnwys y posibilrwydd o gynnwys amlen ragdaledig briodol ar gyfer eitemau a ddychwelir o dramor.

4.23 Efallai y byddwch hefyd am ystyried defnyddio amlen â dyluniad gwahanol ar gyfer pleidleisiau post a anfonir i gyfeiriad y tu allan i'r DU. Er enghraifft, gallech ychwanegu fflach lliw gwahanol. Gallai hyn helpu i ddioli, nodi a blaenoriaethu pleidleisiau post tramor yn fwy effeithlon.

Y papur pleidleisio

4.24 Chi sy'n gyfrifol am baratoi'r papurau pleidleisio oni fydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn dweud yn wahanol. Pennir ffurf y papur pleidleisio mewn deddfwriaeth ac mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i ddilyn y cyfarwyddiadau hyn yn ofalus. Gall y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol wneud trefniadau rhanbarthol ar gyfer ffurf y papur pleidleisio ac mewn unrhyw achos, dylech gydgyssylltu ag ef mewn perthynas â ffurf y papurau pleidleisio cyn gynted â phosibl.

Ceir canllawiau ar argraffu papurau pleidleisio yn [Rhan C - Gweinyddu'r etholiad](#).

Datganiad pleidleisio drwy'r post

4.25 Nodir y datganiad pleidleisio drwy'r post yn y ddeddfwriaeth a rhaid ei lunio ar y ffurf a bennir. Rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys enw'r pleidleisiwr (oni fydd yn ddienw) a rhif y papur pleidleisio a anfonir gyda'r datganiad. Hefyd, rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys y cyfarwyddiadau rhagnodedig ar gyfer y pleidleisiwr ar sut i bleidleisio drwy'r post. Rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post hefyd gynnwys cod bar.

4.26 Rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys nod adnabod unigryw arall, a allai fod yn god bar ond a allai hefyd fod ar ffurf arall. Nid oes rhaid i'r marc hwn fod yn gysylltiedig â'r marc adnabod unigryw ar y papur pleidleisio: gall fod yr un peth ond yn yr un modd, gallai fod yn wahanol neu'n gysylltiedig. Hefyd, rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys y cyfarwyddiadau ar gyfer y pleidleisiwr ar sut i bleidleisio drwy'r post.

4.27 Rhaid i chi lunio mathau gwahanol o ddatganiad pleidleisio drwy'r post ar gyfer etholwyr dienw a'r rhai sydd wedi cael eu hepgor. Ni ddylai datganiad pleidleisio drwy'r post etholwyr dienw ddangos enw'r etholwr. Lle mae etholwr wedi cael ei hepgor gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol, mae deddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddileu'r blwch ar gyfer llofnod ac unrhyw gyfeiriad at lofnodi'r ffurflen yn y cyfarwyddiadau i bleidleiswyr.

Cyfarwyddiadau ychwanegol i bleidleiswyr

4.28 Yn ogystal â'r cynnwys penodedig, dylech ystyried darparu cyfarwyddiadau ychwanegol, mwy penodol - er enghraifft, cyfarwyddiadau graffigol i bleidleiswyr i'w helpu i gwblhau'r datganiad a'r papur pleidleisio a dychwelyd deunydd eu pleidlais bost yn yr amlenni cywir. Fel rhan o'r cyfarwyddiadau hyn, dylech gynnwys gwybodaeth yn egluro natur bersonol y bleidlais, gan nodi ei bod yn gyfrinachol ac y byddai unrhyw un sy'n ymyrryd â'r pleidleisiwr sy'n nodi ei bleidlais yn cyflawni trosedd. Dylech hefyd gynnwys gwybodaeth am sut i roi gwybod am unrhyw bryderon neu achosion o dwyll etholiadol a amheuir. Marcio cofrestrau gorsafoedd pleidleisio

4.29 Er mwyn dangos bod gan etholwr yr hawl i bleidleisio drwy'r post ac na ddylai gael papur pleidleisio arferol mewn gorsaf bleidleisio, rhaid nodi 'A' ar gofrestr yr orsaf bleidleisio gan ddefnyddio'r wybodaeth a geir yn y rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o ddirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post.

5 Y weithdrefn ar gyfer anfon a dosbarthu pleidleisiau post

Pwy ddylai gael pleidlais bost?

5.1 Rhaid i'r canlynol gael pleidlais bost:

- unrhyw etholwr sy'n ymddangos ar y rhestr o bleidleiswyr post ar gyfer yr etholiad
- unrhyw ddirprwy sy'n ymddangos ar y rhestr o ddirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post ar gyfer yr etholiad

Pwy all fod yn bresennol?

5.2 Yn ogystal â chi a'ch staff, caiff cynrychiolwyr y Comisiwn ac arsylwyr achrededig fod yn bresennol pan anfonir pleidleisiau post. Os ydych wedi gosod y broses o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech sicrhau bod y bobl hyn yn gallu cael mynediad i safle'r cwmni sy'n gyfrifol am hyn. Rhaid rhoi copi o'r [darpariaethau cyfrinachedd](#) perthnasol i unrhyw un sy'n bresennol mewn sesiwn anfon pleidleisiau post, gan gynnwys eich staff. I'r sawl sy'n mynychu sesiwn agor pleidleisiau post yng Nghymru, mae [fersiwn ddwyieithog o'r gofynion cyfrinachedd](#) ar gael.

Gwirio'r broses anfon

5.3 P'un a ydych wedi gosod y gwaith o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol ai peidio, chi sy'n parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y broses yn cael ei chynnal yn unol â'r ddeddfwriaeth. Felly, dylech sicrhau bod gennych drefniadau ar waith sy'n eich galluogi i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

5.4 Fel rhan o hyn, dylech sicrhau bod aelod o'ch staff yn bresennol pan gaiff pecynnau pleidleisio drwy'r post eu hanfon, gan ei gyfarwyddo i gynnal hapwiriadau rheolaidd yn ystod pob sesiwn er mwyn sicrhau, nid yn unig bod y manylion cywir yn ymddangos ar y deunydd swyddfa ond hefyd fod y pecynnau pleidleisio drwy'r post wedi'u coladu'n gywir. Er enghraifft, gallech sicrhau bod y pecynnau pleidleisio drwy'r post yn gywir ar ddechrau ac ar ddiwedd pob dosbarth pleidleisio. Gellid hefyd gynnal hapwiriadau o fewn dosbarthiadau pleidleisio er mwyn gallu gwirio trawstoriad cynrychioliadol.

5.5 Dylid rhoi sylw penodol i wirio'r canlynol:

- bod rhif y papur pleidleisio ar gefn y papur pleidleisio yn cyfateb yn union i rif neu rifau'r papur pleidleisio a roddir ar y datganiad pleidleisio drwy'r post

- bod enw'r etholwr ar y datganiad pleidleisio drwy'r post yn cyfateb i enw'r etholwr ar yr amlen a anfonir ato
  - bod yr holl eitemau gofynnol yn yr amlen sy'n cael ei hanfon
- 5.6 Os yw'r broses anfon ar gcontract allanol, dylid cynnal trafodaethau ynghylch hwyluso'r gwiriadau hyn ar adeg negodi'r contract a dylai unrhyw beth y cytunir arno gael ei adlewyrchu ynddo.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar ddeunyddiau pleidleiswyr. Hefyd, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith i reoli contractwyr a chyflenwyr fel bod y gwaith yn cael ei gyflawni yn unol â'r fanyleb.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer rheoli contractwyr a chyflenwyr, yn ogystal â'r prosesau sydd ar waith gennych i brawfddarllen deunyddiau pleidleiswyr.

Y broses anfon

5.7 Nodir y prosesau i'w dilyn wrth anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post mewn deddfwriaeth:

- Rhaid nodi rhif yr etholwr ar y rhestr rhif cyfatebol, wrth ymyl rhif a marc adnabod unigryw'r papur pleidleisio sy'n berthnasol i'r papur pleidleisio i'w anfon at yr etholwr hwnnw.
- Rhaid i rif y papur pleidleisio drwy'r post gael ei gynnwys ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a anfonir gyda'r papur pleidleisio hwnnw.
- Y cyfeiriad y dylid anfon y pecyn pleidleisio drwy'r post iddo yw'r cyfeiriad a nodir yn y rhestr pleidleiswyr post berthnasol. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, dyma'r cyfeiriad a nodir yn y rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post. Yn achos etholwr dienw, gellir dod o hyd i'r cyfeiriad yn y cofnodion o geisiadau a ganiatawyd.
- Rhaid rhoi marc yn y rhestr pleidleiswyr post (neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post efallai) i nodi bod pecyn pleidleisio drwy'r post wedi'i anfon.
- Mewn pecyn, rhaid i chi selio'r rhestr rhif cyfatebol sy'n ymwneud â'r papurau pleidleisio a anfonwyd cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl pob sesiwn. Dim ond drwy orchymyn llys y gellir agor ac archwilio'r pecynnau hyn. Felly, mae angen rhestrau a pheynnau newydd ym mhob sesiwn anfon. Fodd bynnag, gellid argraffu'r rhestr ar un ochr a'i thorri ar ôl i'r papur pleidleisio olaf gael ei anfon fel bod modd defnyddio gweddill y rhestr yn y sesiwn anfon nesaf.

5.8 Mae'r Comisiwn wedi llunio [siart llif sy'n crynhoi camau'r broses anfon](#).

5.9 Dylech gadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Fel rhan o hyn, dylech sicrhau bod nifer y pleidleisiau post a anfonir yn cael ei chofnodi'n gywir ar ddiwedd pob sesiwn anfon ac wrth anfon

pecynnau pleidleisio drwy'r post newydd. Bydd angen y rhifau hyn er mwyn cwblhau'r datganiad ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer cadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

5.10 Os nad ydych yn dosbarthu'r pecynnau pleidleisio drwy'r post yn bersonol, dylech wneud trefniadau i drosglwyddo'r pecynnau pleidleisio drwy'r post i'r Post Brenhinol neu gwmni dosbarthu masnachol yn ddiogel. Dylech sicrhau bod gweithdrefn a llwybr archwilio clir ar waith ar gyfer hyn.

5.11 Rhaid anfon pleidleisiau post cyn gynted ag y bo'n ymarferol. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu, unwaith y bydd y terfyn amser ar gyfer tynnu enw yn ôl wedi mynd heibio, dylid anfon papurau pleidleisio drwy'r post at etholwyr presennol sydd wedi gwneud cais am bleidlais bost. Dylech roi trefniadau ar waith er mwyn sicrhau bod etholwyr yn cael eu papurau pleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl a blaenoriaethu unrhyw bleidleisiau post y gall fod angen eu hanfon dramor er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidlais drwy'r post.

5.12 Rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad. Mae hyn yn cefnogi dosbarthu pleidleisiau post i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos at y terfyn amser ar gyfer cofrestru, oherwydd dim ond rhywun sydd eisoes wedi'i ychwanegu at y gofrestr a all dderbyn pleidlais bost.

5.13 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gydgyssylltu ag ef er mwyn cael gwybodaeth am unrhyw etholwyr newydd sydd wedi gwneud cais i bleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael pecynnau pleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r ffordd y dosberthir pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gynnwys amcangyfrif o pryd y gwneir hynny

Ceir rhagor o wybodaeth am hysbysiadau interim [yn Rhan 4 – Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol. Mae [amserlen](#) yr etholiad hefyd yn cynnwys y dyddiadau cyhoeddi perthnasol ar gyfer 23 Mai 2019.

Ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post

5.14 Gellir ail-anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post o dan yr amgylchiadau canlynol:

- yn lle papur pleidleisio drwy'r post a/neu ddatganiad pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd
- yn lle pecyn pleidleisio drwy'r post a gollwyd neu nas derbyniwyd
- er mwyn cywiro gwall gweithdrefnol

Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon pleidleisiau post a ddifethwyd

5.15 Os bydd unigolyn yn difetha ei bapur pleidleisio drwy'r post a/neu ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post, mae'n bosibl cael pecyn pleidleisio drwy'r post newydd. Gellir anfon pecyn newydd hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio.

5.16 Os gwneir y cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd rhwng 5pm ar y diwrnod cyn y diwrnod pleidleisio a 5pm ar y diwrnod pleidleisio ei hun, gellir ond roi'r bleidlais bost newydd i'r etholwr os dychwelir y dogfennau a ddifethwyd yn bersonol. Mewn achosion o'r fath, dim ond yn bersonol y gellir cyflwyno pecyn newydd.

5.17 Rhaid i chi roi system ar waith sy'n eich galluogi i gyflwyno pecynnau newydd hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio. Bydd angen rhoi sylw penodol i hyn lle mae'r gwaith o anfon pleidleisiau post ar contract allanol.

5.18 Bydd angen i chi ystyried p'un a oes angen i drefniadau penodol gael eu rhoi ar waith ar gyfer etholwyr anabl wrth wneud trefniadau ynghylch ail-anfon papurau pleidleisio a ddifethwyd, oherwydd gall fod rhai etholwyr na allant ddod i'r swyddfa etholiadau oherwydd anabled.

5.19 Cyn anfon pecyn newydd, rhaid dychwelyd y papur pleidleisio a ddifethwyd neu'r datganiad pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd atoch, ynghyd â'r papur pleidleisio neu'r datganiad pleidleisio drwy'r post, amlen dychwelyd 'B' ac amlen papur pleidleisio 'A', waeth p'un a gawsant eu dinistrio ai peidio.

5.20 Yna gellir anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd at yr etholwr.

5.21 Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i ganslo unrhyw bapurau pleidleisio a datganiadau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd a gaiff eu dychwelyd a'u selio mewn pecyn ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd, hyd yn oed os mai dim ond un ohonynt a ddifethwyd mewn gwirionedd.

5.22 Rhaid ychwanegu enw a rhif etholiadol yr etholwr at y rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd er mwyn dangos bod y bleidlais bost a ddifethwyd wedi cael ei chanslo. Fodd bynnag, nid oes hawl ychwanegu'r enw os yw'r etholwr wedi'i gofrestru'n ddiennw. Rhaid hefyd ychwanegu rhif papur pleidleisio'r papur pleidleisio newydd at y rhestr. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, rhaid i enw a chyfeiriad y dirprwy gael eu hychwanegu at y rhestr ynghyd â'r manylion eraill. Rhaid i chi hefyd ychwanegu manylion unrhyw bapurau pleidleisio a ddifethwyd a ganslwyd at y rhestr o'r holl bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd (gweler paragraff 5.47).

5.23 Mae'r Comisiwn wedi llunio [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a ddifethwyd](#).

Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd

5.24 Pan fydd pleidleisiwr yn honni ei fod naill ai wedi colli ei bapur pleidleisio drwy'r post, ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post neu amlenni 'A' a/neu 'B', neu nad yw wedi eu cael, mae'n bosibl anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd o 4 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio.

5.25 Os gwneir y cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd rhwng 5pm ar y diwrnod cyn y diwrnod pleidleisio a 5pm ar y diwrnod pleidleisio ei hun, rhaid i'r pleidleisiwr wneud cais yn bersonol a dim ond â llaw y gellir cyflwyno pecyn newydd.

5.26 Rhaid i chi ail-anfon pecyn pleidleisio drwy'r post os ydych yn fodlon ar bwy yw'r pleidleisiwr ac nad oes gennych unrhyw reswm dros amau na wnaeth golli neu dderbyn y pecyn pleidleisio drwy'r post gwreiddiol. Er mwyn sefydlu pwy yw'r pleidleisiwr drwy'r post, dylid cymryd camau cymesur sy'n ceisio defnyddio rhyw brawf adnabod y gellir ei gadarnhau'n hawdd gan staff, ond nad yw'n rhy feichus ar yr etholwr.

5.27 Dylech ystyried p'un a oes angen i drefniadau penodol gael eu gwneud ar gyfer yr etholwyr hynny na allant ddod i'r swyddfa etholiadau'n bersonol, er enghraifft oherwydd anabledd neu am eu bod dramor. Er enghraifft, gallech ystyried derbyn copiâu wedi'u sganio o brawf adnabod a restrir isod ym mharagraff 5.31 drwy e-bost, neu ddefnyddio technoleg fideo-alw.

5.28 Os na fydd pob rhan o'r pecyn pleidleisio drwy'r post wedi'i cholli neu wedi dod i law, rhaid i'r etholwr ddychwelyd y dogfennau hynny sydd ganddo. Yna, mae'n ofynnol i chi ganslo'r dogfennau hynny ar unwaith.

5.29 Caiff pleidleiswyr ffonio eich swyddfa i holi am becyn pleidleisio drwy'r post newydd os nad yw eu pleidlais bost wedi cyrraedd. Os felly, dylai eich staff eu hysbysu am y weithdrefn ar gyfer ail-anfon pecyn ac egluro pa brawf adnabod y bydd ei angen cyn yr anfonir pecyn pleidleisio drwy'r post newydd.

5.30 Isod nodir cyfres o argymhellion ynghylch prawf adnabod y dylech eu hystyried wrth bennu sut i fodloni'ch hun ynghylch pwy yw etholwr sy'n ceisio cael pecyn pleidleisio drwy'r post newydd.

Argymhelliad 1

5.31 Dylid darparu un prawf adnabod sylfaenol cyn anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd. Dylai fod yn ddogfen swyddogol sy'n cynnwys llun yr etholwr, ynghyd ag enw'r etholwr. Y ddwy enghraifft fwyaf diogel yw:

- pasbort
- trwydded yrru cerdyn-llun

5.32 Gellir derbyn dogfennau eraill fel prawf sylfaenol, cyhyd â bod llun wedi'i selio arnynt. Ymhlith y rhain mae:

- tocyn bws lleol
- cerdyn myfyriwr a gyhoeddwyd gan gorff addysg bellach neu addysg uwch cydnabyddedig
- cerdyn adnabod a gyhoeddwyd gan gyflogwr cydnabyddedig

5.33 Efallai na fydd rhai etholwyr yn gallu cyflwyno prawf adnabod ar ffurf llun. O dan yr amgylchiadau hyn, argymhellir y dylid gofyn iddynt ddarparu dwy enghraifft o'r rhestr o brofion adnabod eilaidd a nodir isod.

Argymhelliad 2

5.34 Os byddwch yn dal i amau pwy yw etholwr sy'n gwneud cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd, gellid gofyn am brawf adnabod eilaidd. Hefyd, os na all etholwr gyflwyno prawf adnabod sylfaenol, gellid gofyn am ddau brawf adnabod eilaidd.

5.35 Ymhlith y rhain mae:

- trwydded yrru lawn (heb lun)
- llyfr talu'r dreth gyngor neu fil treth gyngor diweddar
- llyfr rhent y cyngor neu landlord cymdeithasol
- derbynebaw rhent diweddar neu gytundeb tenantiaeth
- llyfr lwfansau/budd-daliadau/pensiwn a gyhoeddwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau
- llyfr sieciau/cerdyn siec/llyfr Cynilion Cenedlaethol
- cyfriflen ddiweddar gan y banc neu gymdeithas adeiladu (nid cyfriflen cerdyn siop)
- bil cyfleustodau diweddar (mae'n well dangos dau wahanol; nid bil ffôn symudol)
- P45
- gohebiaeth gan un o adrannau'r llywodraeth

- cerdyn adnabod a gyhoeddwyd gan un o aelod-wladwriaethau'r Undeb Ewropeaidd/Ardal Economaidd Ewropeaidd, dogfen deithio a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Gartref, neu dystysgrif dinasyddio neu gofrestru
- llythyr (datganiad a ardystiwyd) gan unigolyn cyfrifol megis cyfreithiwr, meddyg, gweinidog crefydd, ynad, athro, rheolwr hostel, gweithiwr cymdeithasol, nyrs ardal, bydwaig neu unigolyn cyfrifol arall, sy'n dweud ei fod yn adnabod yr etholwr ac y gall gadarnhau ei enw a'i gyfeiriad. Gallech gynnwys landlord neu denant yr etholwr yn y categori hwn, ac efallai nodi eu bod ar y gofrestr etholiadol
- cerdyn meddygol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol neu gerdyn Yswiriant Gwladol
- tystysgrifau geni, mabwysiadu, priodas, partneriaeth sifil, ysgariad neu dystysgrif datganiad statudol (o ddewis, dylid bod wedi eu cyhoeddi o fewn chwe mis i'r digwyddiad y maent yn ymwneud ag ef ac ni ddylent fod yn gopïau newydd)

5.36 Dylid hefyd ystyried y pwyntiau canlynol:

- Er sicrwydd pellach, dylid dangos copïau gwreiddiol, nid llungopïau, o'r prawf adnabod lle y bo'n bosibl.
- Dylai'r dystiolaeth a ddarperir gan y pleidleisiwr ddangos cysylltiad clir rhwng yr enw ar y ddogfen adnabod a'r cofnod cyfredol ar y gofrestr etholiadol.
- Nid yw tystysgrifau geni yn brawf adnabod diamod ac felly gellir gofyn i'r pleidleisiwr ddarparu tystiolaeth ychwanegol er mwyn gallu cadarnhau pwy ydyw.
- Lle y darperir biliau cyfleustodau neu gyfriflenni banc, dylent fod yn ddiweddar (h.y., wedi'u cyhoeddi yn y tri mis diwethaf).
- Dylid gwirio cardiau siec, banc neu gredyd yn erbyn llofnod y pleidleisiwr.
- Cyn ceisio ardystiad, dylid hysbysu'r pleidleisiwr y gall rhai llofnodyddion godi ffi am y gwasanaeth.
- Dylech nodi na chedwir unrhyw brofion adnabod ac y caiff y dogfennau eu trin yn gyfrinachol ac y dychwelir y copïau gwreiddiol.

5.37 Nid yw'r Ddeddf Diogelu Data yn nodi unrhyw uchafswm penodol ar gyfer cadw data personol, ond mae'n nodi na chaiff data personol a brosesir at unrhyw ddiben eu cadw am fwy nag sydd angen at y diben hwnnw.

5.38 Pan fyddwch yn ail-anfon pleidlais bost am iddi gael ei cholli neu nas derbyniwyd, rhaid i chi ychwanegu enw a rhif etholiadol yr etholwr at y rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a gollwyd. Fodd bynnag, nid oes hawl ychwanegu'r enw os yw'r etholwr wedi'i gofrestru'n ddiennw. Rhaid hefyd ychwanegu rhif papur pleidleisio'r papur pleidleisio newydd at y rhestr. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, rhaid i enw a chyfeiriad y dirprwy gael eu hychwanegu at y rhestr ynghyd â'r manylion eraill. Rhaid i chi hefyd ychwanegu manylion unrhyw bapurau pleidleisio a gollwyd ac a ganslwyd at y rhestr o'r holl bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd.

5.39 Mae'r Comisiwn wedi llunio [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn ar gyfer ail-anfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd](#).

Y weithdrefn ar gyfer ail-anfon oherwydd gwall gweithdrefnol

5.40 Os ydych wedi anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post anghywir neu anghyflawn mewn camgymeriad, efallai y gallwch ail-anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post gan ddefnyddio eich pwerau i gywiro gwall gweithdrefnol.

5.41 Yn dibynnu ar yr amgylchiadau, bydd angen i chi benderfynu p'un a ddylid ail-anfon rhai o'r pecynnau pleidleisio drwy'r post neu bob un. Er enghraifft, os effeithiodd gwall yn y broses gasglu ar amrywiaeth benodol o becynnau, dim ond y pecynnau hynny fyddai angen eu hailanfon.

5.42 Dylid gwneud penderfyniadau am ail-anfon oherwydd gwall gweithdrefnol fesul achos. Ym mhob achos, dylid ystyried effaith bosibl y gwall ac unrhyw gamau cywirol ar etholwyr. Er enghraifft, bydd angen i chi sicrhau y bydd unrhyw gamau gweithredu yn unioni'r gwall ac na fyddant yn peri dryswch ychwanegol neu wall gwahanol.

5.43 Dylid gwneud unrhyw benderfyniad i unioni gwall gweithdrefnol ar ôl derbyn cyngor cyfreithiol. Dylid dogfennu'r gwall ac unrhyw gamau cywirol rhag ofn y caiff yr etholiad ei herio a bod angen gwneud hawliad yn erbyn yswiriant. Dylech ymgynghori â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol cyn cymryd camau i gywiro gwall gweithdrefnol.

5.44 Pa gamau bynnag a gymerir, dylech sicrhau bod unrhyw ohebiaeth a roddir i'r etholwyr hynny yr effeithiwyd arnynt yn egluro'r gwall a'r camau rydych yn eu cymryd i'w unioni. Dylech hefyd, gan weithio gyda'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol, hysbysu ymgeiswyr ac asiantiaid am y gwall a'ch camau cywirol bwriadedig cyn gynted â phosibl. Drwy fod yn dryloyw am y broblem a'r ateb byddwch yn lleihau'r risg o golli hyder yn y broses o weinyddu'r etholiad.

5.45 Pan fydd pleidlais bost wedi'i hailanfon, rhaid canslo'r papur pleidleisio gwreiddiol, ei ychwanegu at y rhestr o bapurau pleidleisio a ganslwyd ac ni chaiff ei gyfrif.

Gweler [Rhan A: Rolau a chyfrifoldebau Swyddog Canlyniadau Lleol](#) am ragor o fanylion am eich pŵer i gywiro gwallau gweithdrefnol.

Canslo pecynnau pleidleisio drwy'r post

5.46 Gan fod yn rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post gael eu hanfon at etholwyr cyn gynted â phosibl, gall fod amgylchiadau lle bydd unigolyn rydych

eisoes wedi anfon papur pleidleisio drwy'r post ato yn gwneud cais dilynol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol am i'w bleidlais bost gael ei chanslo, neu'n gwneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio absennol, mewn da bryd i'r newidiadau gael eu rhoi ar waith cyn yr etholiad. Os felly, bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn eich hysbysu a rhaid i chi ganslo unrhyw bapur pleidleisio drwy'r post a anfonwyd at y fath etholwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post ar unwaith, ac ychwanegu manylion y papur pleidleisio a ganslwyd at y rhestr a gedwir at y diben hwnnw (gweler paragraff 5.55).

5.47 Os bydd y newid i'r trefniadau pleidleisio absennol ond yn ymwneud â'r cyfeiriad y dylid anfon y papur pleidleisio iddo, rhaid i chi, yn ogystal â chanslo'r papur pleidleisio drwy'r post gwreiddiol anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd i'r cyfeiriad newydd.

5.48 Dylech wneud trefniadau ar gyfer delio ag achos o ganslo ar ôl anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gynnwys:

- os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, sut y byddwch yn cydgysylltu ag ef, fel bod modd i unrhyw newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol gael eu rhannu'n amserol a'ch bod yn gwybod pa bapurau pleidleisio sydd angen eu canslo
- sut y byddwch yn gallu adfer a chanslo unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a datganiadau pleidleisio drwy'r post sy'n mynd drwy'r broses agor pleidleisiau post neu sydd eisoes wedi mynd drwy'r broses honno
- sut y byddwch yn cadw llwybr archwilio o'r hyn a ganslwyd, gan gynnwys sut y gellir defnyddio eich system meddalwedd i gofnodi pob achos o ganslo er mwyn eich galluogi i lunio'r rhestr ofynnol o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd a nodi unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd ond a ddychwelwyd ac felly y mae angen eu hadalw
- sut y byddwch yn egluro'r hyn sy'n digwydd i ymgeiswyr ac asiantiaid mewn sesiwn agor lle mae angen i chi adalw a chanslo papur pleidleisio drwy'r post.

5.49 Rhaid i chi hefyd ganslo unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a gollwyd neu a ddifethwyd lle bu'n rhaid anfon rhai newydd yn eu lle.

Adalw pleidleisiau post a ganslwyd

5.50 Lle cafodd unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post eu canslo, rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post a'r papur pleidleisio, lle cafodd ei ddychwelyd, gael eu hadalw fel nad ydynt yn cael eu cyfrif. Rhaid i chi sicrhau bod y blwch pleidleisio drwy'r post yn cael ei ail-selio ym mhresenoldeb unrhyw asiantiaid sy'n bresennol pan fydd y papurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd wedi cael eu hadfer o'r blwch pleidleisio drwy'r post

5.51 Mae'r Comisiwn wedi llunio [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn i'w dilyn er mwyn adalw](#) pleidlais bost a ganslwyd.

Cadw cofnodion

5.52 Rhaid i chi gofnodi manylion pob papur pleidleisio drwy'r post a ganslwyd. Ceir rhestr ar wahân y mae'n rhaid ei llunio ar gyfer pob categori; rhestr o bapurau pleidleisio a ddifethwyd, rhestr o bapurau pleidleisio a gollwyd a rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd.

Rhestr o bapurau pleidleisio a ddifethwyd

5.53 Rhaid i'r rhestr o bapurau pleidleisio a ddifethwyd gynnwys:

- enw a rhif yr etholwr fel y'u nodir ar y gofrestr (neu, yn achos etholwr â chofnod dienw, dim ond ei rif etholiadol)
- os mai dirprwy yw'r pleidleisiwr post y difethwyd ei bapur pleidleisio, enw a chyfeiriad y dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post
- rhif y papur pleidleisio drwy'r post newydd

Rhestr o bapurau pleidleisio a gollwyd

5.54 Rhaid i'r rhestr o bapurau pleidleisio a gollwyd gynnwys:

- enw a rhif yr etholwr fel y'u nodir ar y gofrestr (neu, yn achos etholwr â chofnod dienw, dim ond ei rif etholiadol)
- os mai dirprwy yw'r pleidleisiwr post y collwyd ei bapur pleidleisio, enw a chyfeiriad y dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post
- rhif y papur pleidleisio drwy'r post newydd

Rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd o ganlyniad i unrhyw newid i drefniadau pleidleisio absennol ar ôl i bleidlais bost gael ei hanfon

5.55 Rhaid i'r rhestr hon o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd gynnwys:

- enw a rhif yr etholwr fel y'u nodir ar y gofrestr (neu, yn achos etholwr â chofnod dienw, dim ond ei rif etholiadol)
- os mai dirprwy yw'r pleidleisiwr post y canslwyd ei bapur pleidleisio, enw a chyfeiriad y dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post
- rhif y papurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd
- rhif y papurau pleidleisio drwy'r post newydd

5.56 Rhaid i gynnwys unrhyw becyn pleidleisio drwy'r post a ganslwyd, gan gynnwys unrhyw amlenni, gael eu gwneud yn becyn a'u selio. Dim ond er mwyn cynnwys dogfennau ychwanegol a ganslwyd yn y pecyn yr agorir y sêl.

6 Derbyn ac agor pleidleisiau post

Derbyn pleidleisiau post

6.1 Er mwyn i becyn pleidleisio drwy'r post fod wedi'i ddychwelyd yn briodol, rhaid eich bod wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod pleidleisio. Caniateir i unigolyn ddychwelyd pecyn pleidleisio drwy'r post os yw, am 10pm, mewn ciw y tu mewn i'r orsaf bleidleisio, neu mewn ciw y tu allan i'r orsaf bleidleisio at ddiben cyflwyno pecyn pleidleisio drwy'r post.

6.2 Gellir ond dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post:

- atoch chi fel y Swyddog Canlyniadau, â llaw neu drwy'r post, neu
- â llaw i unrhyw orsaf bleidleisio yn yr ardal etholiadol berthnasol (ar gyfer diffiniad o ardal etholiadol, gweler Rhan A - rôl a chyfrifoldebau Swyddog Canlyniadau.

Ceir rhagor o ganllawiau ar ddelio â phleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio ym mhennod 5 o Ran C - Gweinyddu'r bleidlais.

6.3 Dylech gysylltu â'r Post Brenhinol er mwyn cadarnhau'r trefniadau ar gyfer dychwelyd pleidleisiau post ac unrhyw wiriadau terfynol i'w cynnal ar y diwrnod pleidleisio.

6.4 Dylech gydgysylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol wrth benderfynu p'un a ddylid gwneud trefniadau ar gyfer gwiriadau ai peidio, a dilyn unrhyw arweiniad neu gyfarwyddiadau a roddir ganddo ar y defnydd o wiriadau er mwyn sicrhau cysondeb ledled y rhanbarth etholiadol.

Blychau pleidleisio drwy'r post a pheccynnau

6.5 Dylech sicrhau bod pleidleisiau post a ddychwelwyd yn cael eu cadw'n ddiogel drwy'r amser a sicrhau bod pleidleisiau post yn cael eu cludo'n ddiogel i'r lleoliadau agor a dilysu a chyfrif. Dylai'r dulliau storio a chludo eich bodloni eich bod wedi cymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod y papurau pleidleisio a ddychwelwyd yn cael eu cadw'n ddiogel ac na ellir ymyrryd â hwy.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod papurau pleidleisio a pheccynnau pleidleisio drwy'r post yn cael eu storio'n ddiogel bob amser.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi nodi eich trefniadau ar gyfer cadw papurau pleidleisio a pheynnau pleidleisio drwy'r post yn ddiogel.

6.6 Rhaid i unrhyw bleidleisiau post sy'n dod i law, naill ai yn eich swyddfa neu yn yr orsaf bleidleisio ar y diwrnod pleidleisio, gael eu cadw mewn blychau priodol. Mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i roi'r mesurau priodol ar waith ar gyfer cadw'r blychau hyn yn ddiogel.

6.7 Mae angen dau fath o flwch pleidleisio ar gyfer pleidleisiau post a ddychwelwyd: y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post a'r blwch pleidleisio drwy'r post.

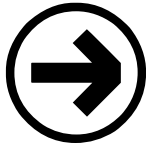
6.8 Defnyddir y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post i storio unrhyw amlenni ar gyfer pleidleisiau post a ddychwelwyd. Dylai unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post, datganiadau pleidleisio drwy'r post neu amlenni papurau pleidleisio na chânt eu derbyn fel pecyn cyflawn hefyd gael eu rhoi yn y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post. Rhaid i chi roi'r geiriau 'blwch pleidleisio i bleidleiswyr post' ac enw'r ardal gyfrif ar holl flychau pleidleisio pleidleiswyr post.

6.9 Mae'n ofynnol i chi gymryd y mesurau priodol er mwyn sicrhau bod blwch pleidleisio i bleidleiswyr post yn cael ei gadw'n ddiogel. Dylech sicrhau bod pleidleisiau post yn cael eu cadw'n ddiogel drwy'r amser a sicrhau bod cynnwys blwch pleidleisio i bleidleiswyr post yn ddiogel drwy ei selio a'i gadw mewn man diogel hyd nes y bwriedir agor pleidleisiau post nesaf.

6.10 Defnyddir blychau pleidleisio drwy'r post i storio'r papurau pleidleisio drwy'r post sydd wedi mynd drwy'r broses agor ac a gaiff eu cyfrif. Mae'n ofynnol i chi roi'r geiriau 'blwch pleidleisio drwy'r post' ar bob blwch pleidleisio drwy'r post ynghyd ag enw'r ardal gyfrif.

6.11 Mae'n ofynnol i chi selio pob blwch pleidleisio drwy'r post a'i gadw'n ddiogel hyd nes y cynhelir y broses gyfrif. Mae gan unrhyw asiantiaid sy'n bresennol mewn sesiwn agor pleidleisiau post yr hawl i ychwanegu eu seliau at flychau pleidleisio drwy'r post os dymunant.

6.12 Yn achos pleidleisiau post a gyflwynir mewn gorsafoedd pleidleisio ar y diwrnod pleidleisio, dylech bwysleisio wrth staff yr orsaf bleidleisio, gan gynnwys arolygwyr gorsafoedd pleidleisio, bwysigrwydd cadw pleidleisiau post a ddychwelwyd yn ddiogel drwy'r amser. Dylech roi trefniadau ar waith i gasglu pleidleisiau post o orsafoedd pleidleisio ar adegau gwahanol yn ystod y diwrnod pleidleisio. Bydd hyn yn osgoi cael symiau mawr o'r pleidleisiau post hyn yn y cyfrif a dylai helpu i leihau'r risg o orfod gohirio dechrau'r broses gyfrif. Dylech sicrhau bod gan orsafoedd pleidleisio ddigon o becynnau ar gyfer pleidleisiau post a dderbyniwyd. Dylai'r pecynnau hyn nodi'n glir eu bod yn cynnwys pleidleisiau post a dylent gynnwys enw'r orsaf bleidleisio a dynodydd yr orsaf bleidleisio.

Rhoddir rhagor o ganllawiau ar ddelio â phleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio yn [llwyfr gorsafoedd pleidleisio y Comisiwn](#).

Cadw cofnodion

6.13 Dylech gadw llwybr archwilio clir ar gyfer derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gofnodi cyfanswm nifer yr amlenni a dderbyniwyd a nifer yr amlenni a gyfrifwyd fel rhan o'r broses agor gan sicrhau bod pob ffigur sy'n ofynnol er mwyn cwblhau'r datganiad o ran y papurau pleidleisio drwy'r post wedi'u cofnodi'n gywir.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer cadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

6.14 Er mwyn cadw llwybr archwilio clir dylech gadw cofnod o gyfanswm nifer yr amlenni a dderbyniwyd yn eich swyddfa ac a roddwyd mewn blwch pleidleisio i bleidleiswyr post a defnyddio'r cofnod hwn at ddibenion archwilio a'i wirio yn erbyn nifer yr amlenni a gyfrifwyd fel rhan o'r broses agor.

6.15 Dylech hefyd gwblhau cyfrif papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob blwch pleidleisio drwy'r post. Mae [templed o gyfrif papurau pleidleisio drwy'r post](#) ar gael i chi ei ddefnyddio at y diben hwn.

6.16 Hefyd, dylech baratoi atodlen sy'n cofnodi cyfanswm nifer y pleidleisiau post a roddwyd ym mhob blwch pleidleisio drwy'r post, yn ogystal â chyfanswm nifer blychau o'r fath. Dylech hefyd drefnu papurau pleidleisio mewn sypiau er mwyn sicrhau y gallwch adalw a chanslo unrhyw bapur pleidleisio penodol fel sy'n ofynnol (er enghraifft, os bu'n rhaid ail-anfon yn dilyn gwall gweithdrefnol).

6.17 Mae'n ofynnol i chi gwblhau datganiad ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob ardal gyfrif, sy'n rhan allweddol o'ch llwybr archwilio.

6.18 Dylech sicrhau bod yr holl ffigurau sydd eu hangen ar gyfer y datganiadau wedi'u cofnodi'n gywir wrth dderbyn, agor a chadarnhau pleidleisiau post. I gael gwybodaeth am gadw cofnod o ddatganiadau pleidleisiau post sydd wedi mynd drwy'r broses agor ac a wrthodwyd, gweler paragraff **6.49**.

Marcio'r rhestr pleidleiswyr post a'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post

6.19 Rhaid i chi farcio'r rhestr pleidleiswyr post neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post, fel sy'n briodol, pryd bynnag y dychwelir datganiad pleidleisio drwy'r post, waeth p'un a oes hefyd bapur pleidleisio gydag ef.

Cadarnhau wrth bleidleiswyr fod eu pleidlais bost wedi'i dychwelyd.

6.20 Os gofynnir am hynny, mae'n ofynnol i chi gadarnhau wrth bleidleisiwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post p'un a ydych wedi derbyn datganiad pleidleisio drwy'r post gan yr unigolyn hwnnw drwy edrych ar y rhestrau a farciwyd. Mae hefyd yn ofynnol i chi gadarnhau a yw rhif y papur pleidleisio a roddwyd i'r etholwr neu'r dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post wedi'i gofnodi ar y naill restr neu'r llall o bleidleisiau a wrthodwyd dros dro y mae'n ofynnol ei chadw a'i defnyddio at ddiben paru dogfennau (gweler paragraff 6.26).

6.21 Os derbyniwch gais am gadarnhad, rhaid i chi fodloni eich hun mai'r etholwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post a wnaeth y cais cyn rhoi'r cadarnhad. Er mwyn penderfynu a ydych wedi bodloni'ch hun yn y naill achos neu'r llall, dylech ystyried gofyn am enw, cyfeiriad a dyddiad geni.

Agor pleidleisiau post

Pwy all fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post?

6.22 Yn ogystal â chi a'ch staff, mae gan ymgeiswyr unigol ac ymgeiswyr ar restr plaid, asiantiaid etholiad, unrhyw unigolyn a benodir gan asiant etholiad i fynychu yn ei le, is-asiantiaid, asiantiaid pleidleisio drwy'r post, cynrychiolwyr y Comisiwn ac arsylwyr achrededig hawl i fynychu'r broses o agor pleidleisiau post.

6.23 Mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i roi o leiaf 48 awr o rybudd ysgrifenedig o amser a lleoliad pob sesiwn agor i asiantiaid etholiad ac unrhyw is-asiantiaid a all fod wedi cael eu penodi. Hefyd, rhaid i'r rhybudd ysgrifenedig hwn nodi uchafswm yr asiantiaid pleidleisio drwy'r post y gellir eu penodi.

6.24 Dylai'r broses o agor pleidleisiau post fod yn dryloyw. Dylech sicrhau bod pawb sydd â'r hawl i fod yn bresennol mewn sesiwn agor yn gallu dilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd. Dylai unrhyw un sy'n bresennol gael gwybodaeth am y prosesau agor rydych am eu dilyn, p'un ai ar lafar neu ar ffurf nodiadau canllaw ysgrifenedig. Hefyd, gellid rhoi copïau o'ch cynllun i

unrhyw un sydd â hawl i fod yn bresennol er mwyn eu helpu i ddilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

6.25 Dylech hefyd hysbysu ymgeiswyr, asiantiaid etholiad ac asiantiaid pleidleisio drwy'r post o'r broses i'w dilyn os byddant am wrthwynebu datganiad pleidleisio drwy'r post. Ceir rhagor o wybodaeth am y broses o reoli hyn isod.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod pawb sydd â'r hawl i fod yn bresennol mewn sesiynau agor pleidleisiau post yn gallu dilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael cynllun a nodi'r wybodaeth a roddir i'r sawl sy'n bresennol mewn sesiynau agor pleidleisiau post.

6.26 Mae'n ofynnol i chi gymryd y mesurau priodol er mwyn atal unigolion rhag gweld y bleidlais a gafodd ei bwrw ar y papurau pleidleisio. Drwy gydol y sesiynau agor, rhaid i chi gadw'r papurau pleidleisio wyneb i lawr. Efallai y bydd adegau pan fydd modd gweld blaen papur pleidleisio. Fodd bynnag, mae'n drosedd i unrhyw un geisio pennu'r ymgeisydd ar restr plaid neu ymgeisydd unigol a gafodd bleidlais ar bapur pleidleisio penodol neu rannu unrhyw wybodaeth o'r fath a gafwyd yn y sesiynau hynny. Rhaid i unrhyw un sy'n bresennol pan agorir pleidleisiau post, sy'n cynnwys eich staff sy'n gweithio yn y sesiwn agor, gynnal cyfrinachedd y bleidlais

Y weithdrefn ar gyfer agor pleidleisiau post

6.27 Nodir y prosesau i'w dilyn wrth agor pecynnau pleidleisio drwy'r post mewn deddfwriaeth:

Cam 1: agor y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post

- Cyfrif a chofnodi nifer y pecynnau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd (h.y., nifer yr amlenni 'B' yn y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post).
- Agor amlen 'B' a thynnu'r datganiad pleidleisio drwy'r post a'r amlen papur pleidleisio.
- Cadarnhau bod y rhif ar y datganiad pleidleisio drwy'r post yn cyfateb i'r rhif ar yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A').
- Rhaid rhoi marc yn y rhestr pleidleiswyr post, neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio fel y bo'n briodol i ddangos bod datganiad pleidleisio drwy'r post wedi'i ddychwelyd.

Cam 2: bwrw golwg dros y dynodwyr personol

- Sicrhau bod yr etholwr wedi llofnodi'r datganiad ac wedi rhoi dyddiad geni.

- Cadarnhau bod y llofnod a'r dyddiad geni ar y datganiad pleidleisio drwy'r post yn cyfateb i'r hyn a geir ar y cofnod o ddynodwyr personol.
- Os gwrthodwch ddatganiad pleidleisio drwy'r post, rhaid i chi nodi 'gwrthodwyd' ar y datganiad, ei atodi i amlen y papur pleidleisio (os nad oes amlen o'r fath rhaid i chi ei atodi i'r papur pleidleisio) a'i roi yn y blwch ar gyfer pleidleisiau a wrthodwyd. Cyn ei roi yn y blwch, rhaid i chi ei ddangos i'r asiantiaid ac, os bydd unrhyw un yn gwrthwynebu eich penderfyniad, rhaid ychwanegu'r geiriau "gwrthwynebwyd y gwrthodiad". Dylech hefyd roi'r rheswm dros ei wrthod.

Cam 3: agor amlenni papurau pleidleisio drwy'r post

- Agor yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A') a thynnu'r papur pleidleisio gan sicrhau bod y papur pleidleisio yn cael ei gadw wyneb i lawr drwy'r amser.
- Cadarnhau bod y rhif ar yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A') yn cyfateb i'r rhif ar gefn y papur pleidleisio.
- Rhoi'r papur pleidleisio yn y blwch pleidleisio drwy'r post.

Cam 4: selio'r blychau pleidleisio drwy'r post

- Cyfrif a chofnodi nifer y papurau pleidleisio drwy'r post i'w selio ym mhob blwch pleidleisio drwy'r post.
- Selio a storio'r blychau pleidleisio drwy'r post yn ddiogel.

6.28 Mae'r Comisiwn wedi llunio [siart llif agor pleidleisiau drwy'r post](#) sy'n rhoi crynodeb o'r broses hon, ac sydd hefyd yn nodi'r prosesau i'w dilyn os caiff y dynodwyr ar y datganiad pleidleisio drwy'r post eu colli neu os nad ydynt yn cyfateb i'r rhai ar y cofnod o ddynodwyr personol, neu os bydd papur pleidleisio/datganiad pleidleisio drwy'r post wedi'i ddychwelyd heb y ddogfen gyfatebol.

6.29 Dylech drefnu papurau pleidleisio mewn sypiau mewn ffordd sy'n sicrhau y gallwch adalw a chanslo unrhyw bapur pleidleisio penodol (er enghraifft, os bu'n rhaid ail-anfon yn dilyn gwall gweithdrefnol). Am y rheswm hwn, a chan ystyried yr angen i ddilysu cynnwys pob blwch pleidleisio drwy'r post ar y cam dilysu, dylech ystyried sawl papur pleidleisio rydych am ei gadw ym mhob blwch.

Paru datganiadau pleidleisio drwy'r post â phapurau pleidleisio drwy'r post

6.30 Rhaid i chi gadw dwy restr o bapurau pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd dros dro: un i gofnodi rhif papur pleidleisio papur pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd heb ddatganiad pleidleisio drwy'r post, ac un arall i gofnodi rhif papur pleidleisio ar unrhyw ddatganiad pleidleisio drwy'r post nas dychwelwyd gyda phapur pleidleisio drwy'r post. Mae'r Comisiwn wedi llunio [taenlen](#) y gallwch ei defnyddio at y diben hwn. Dylech wirio'r rhestrau hyn yn

rheolaidd er mwyn sicrhau bod modd paru unrhyw ddogfennau nad ydynt yn cyfateb, gan olygu bod modd ailgyflwyno'r pleidleisiau post hynny i'r broses.

Bwrw golwg dros y dynodwyr personol

6.31 Rhaid i chi wirio'r dynodwyr ar yr holl ddatganiadau pleidleisiau post a ddychwelwyd. Dylai unrhyw un a fydd yn dilysu dynodwyr pleidleiswyr post ac sydd wedi cael ei awdurdodi gennych i wneud penderfyniadau ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post gael copi o [Ganllawiau'r Comisiwn a'r Gwasanaeth Gwyddor Fforensig ar wirio llofnodion](#) a chael cyfarwyddyd i'w dilyn.

6.32 Rhaid i unrhyw achos o ddiffyg llofnod (lle nad yw'r etholwr wedi cael ildiad) neu ddyddiad geni arwain at wrthodiad.

6.33 Wrth ddilysu datganiad pleidleisio drwy'r post, nid yw'r llofnod na'r dyddiad geni yn bwysicach na'i gilydd - rhaid rhoi'r ddau (oni fydd yr etholwr wedi cael ildiad o ran rhoi llofnod), a rhaid i'r ddau gyfateb.

6.34 Os rhoddir y dyddiad cwblhau ar y datganiad yn lle dyddiad geni'r etholwr, rhaid gwrthod y datganiad oherwydd ni fydd yn cyfateb i ddyddiad geni'r etholwr fel y'i nodir ar y cofnod dynodwyr personol. Yn yr un modd, os rhoddwyd y dyddiad cwblhau ar y ffurflen gwneud cais am bleidlais bost wreiddiol mewn camgymeriad, ni fydd hyn yn cyfateb i'r dyddiad geni a roddwyd ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a rhaid gwrthod y datganiad.

6.35 Efallai y bydd y pleidleisiwr yn cwblhau'r blwch dyddiad geni mewn fformat gwahanol i'r hyn y gofynnir amdano ar y datganiad pleidleisio drwy'r post. Os felly, os byddwch yn fodlon y rhoddwyd dyddiad geni'r pleidleisiwr a'i fod yn cyfateb i'r hyn sydd ar y cofnod dynodwyr personol, efallai y byddwch yn dal i allu bodloni eich hun bod y datganiad pleidleisio drwy'r post wedi'i gwblhau'n briodol.

6.36 Nid oes rhaid i chi wneud penderfyniad ar ddatganiad pleidleisio drwy'r post ar sail y wybodaeth ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a'r cofnod dynodwyr personol yn unig. Cewch hefyd gyfeirio at ffynonellau eraill ac ystyried unrhyw wybodaeth ychwanegol sydd gennych wrth wneud eich penderfyniad. Gallech, er enghraifft, gyfeirio hefyd at y llofnod a roddwyd ar ffurflen gofrestru.

6.37 Hefyd, gall etholwr gysylltu â chi i ddweud, er enghraifft, ei fod wedi torri ei fraich ers rhoi ei ddynodwyr i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol ac na all lofnodi'i enw yn ôl yr arfer. Os byddwch yn fodlon ar hyn, gallech benderfynu derbyn ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post fel un dilys, hyd yn oed os yw'r llofnod yn edrych yn wahanol i'r un ar y cofnod dynodwyr personol.

6.38 Dylai pob penderfyniad ar ddatganiad pleidleisio drwy'r post fod ar sail unigol.

6.39 Gall ymgeiswyr ar restr plaid, ymgeiswyr unigol, asiantiaid etholiad, is-asiantiaid ac asiantiaid pleidleisio drwy'r post wrthwynebu datganiad

pleidleisio drwy'r post. Os byddant yn gwrthwynebu gwrthodiad, rhaid nodi 'gwrthodiad a wrthwynebwyd' ar y datganiad pleidleisio drwy'r post cyn ei atodi i amlen y papur pleidleisio a'i roi yn y blwch ar gyfer pleidleisiau a wrthodwyd. Nid oes gan arsylwyr na chynrychiolwyr achrededig yr hawl i wrthwynebu achos o wrthod datganiad pleidleisio drwy'r post.

Y sesiwn agor pleidleisiau post olaf

6.40 Dylech sicrhau bod angen agor cyn lleied o bleidleisiau post ar y cam dilysu â phosibl er mwyn osgoi unrhyw oedi posibl i'r broses ddilysu.

6.41 Waeth p'un a yw'r achos olaf o agor pleidleisiau post yn digwydd yn y lleoliad dilysu a chyfrif neu rywle arall, rhaid i chi sicrhau bod y broses o agor pleidleisiau post yn digwydd gerbron unrhyw ymgeiswyr, asiantiaid ac arsylwyr sy'n bresennol. Fel gydag unrhyw sesiynau agor eraill, mae'n ofynnol i chi roi hysbysiad o 48 awr o leiaf yn ysgrifenedig i asiantiaid etholiad ac is-asiantiaid o amser a lleoliad y sesiwn agor ddiwethaf.

Ar ôl cwblhau'r sesiwn agor pleidleisiau post olaf, mae'n ofynnol i chi selio a storio amryw flychau a dogfennau'n ddiogel. Ceir rhagor o ganllawiau ar hyn yn [Rhan Dd - Ar ôl datgan y canlyniad](#).

Cadw cofnod o becynnau pleidleisio drwy'r post anghyflawn a ddychwelwyd

6.42 Drwy gydol y broses agor, byddwch wedi cadw dwy restr o bapurau pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd dros dro:

- un i gofnodi rhif papur pleidleisio unrhyw bapur pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd heb ddatganiad pleidleisio drwy'r post,
- un arall i gofnodi'r rhif papur pleidleisio ar unrhyw ddatganiad pleidleisio drwy'r post nas dychwelwyd gyda phapur pleidleisio drwy'r post.

6.43 Ar ôl y sesiwn agor olaf, daw'r rhain, yn eu trefn, yn rhestr olaf papurau pleidleisio heb fod datganiad pleidleisio drwy'r post dilys wedi'i dderbyn a'r rhestr olaf o ddatganiadau pleidleisio drwy'r post dilys a dderbyniwyd heb bapur pleidleisio.

Delio â phapurau pleidleisio wedi torri neu rwygo

6.44 Mewn rhai achosion, bydd etholwyr wedi torri neu rwygo eu papurau pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd. Bydd angen i chi benderfynu a yw'r darn a ddychwelwyd yn bapur pleidleisio dilys. Gall fod sawl senario dan sylw:

Mae'r darn yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a'r marc swyddogol

6.45 Bydd y 'papur pleidleisio' yn mynd drwy'r broses dilysu pleidleisiau post (am ei fod yn cynnwys rhif y papur pleidleisio) ac yn cael ei gyfrif. Gellid ei dderbyn yn bleidlais ddilys adeg y cyfrif, ar yr amod bod bwriad y pleidleisiwr yn glir.

Mae'r darn ond yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a dim marc swyddogol

6.46 Bydd y 'papur pleidleisio' yn mynd drwy'r broses dilysu pleidleisiau post ac yn cael ei gyfrif. Rhaid ei wrthod adeg y cyfrif am nad yw'n cynnwys y marc swyddogol.

Mae'r darn ond yn cynnwys y marc swyddogol a dim rhif papur pleidleisio

6.47 Rhaid gwrthod y 'papur pleidleisio' ar y cam dilysu pleidleisiau post oherwydd ni chaiff ei baru wrth agor amlen 'A' nac yn erbyn y datganiad pleidleisio drwy'r post.

Nid yw'r darn yn cynnwys y marc swyddogol na rhif y papur pleidleisio

6.48 Rhaid gwrthod y 'papur pleidleisio' ar y cam dilysu pleidleisiau post oherwydd, unwaith eto, ni chaiff ei baru wrth agor amlen 'A' nac yn erbyn y datganiad pleidleisio drwy'r post.

Paratoi cofnod o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodwyr

6.49 Mae'n ofynnol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol hysbysu pleidleiswyr drwy'r post ar ôl etholiad os gwrthodwyd eu pleidlais bost am iddi fethu gwiriadau dynodwyr personol a'u hysbysu am y rheswm penodol dros ei gwrthod. I wneud hyn, rhaid i chi gadw cofnod o'r categorïau rydych yn gwrthod datganiadau pleidleisio drwy'r post unigol oddi tanynt.

6.50 Rhaid rhoi cyfrif am bob datganiad pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd. Rhaid i chi gadw rhestr o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodwyr personol. Rhaid i'r rhestr hon gynnwys, ar gyfer pob pleidlais bost o'r fath a wrthodwyd:

- enw a chyfeiriad yr etholwr (ac enw a chyfeiriad y dirprwy os oes gan yr etholwr un),
- rhif yr etholwr ar y gofrestr etholwyr (a rhif y dirprwy os oes gan yr etholwr un),
- y rheswm neu'r rhesymau penodol dros wrthod y datganiad pleidleisio drwy'r post,
- unrhyw wybodaeth arall sy'n ymwneud â'r gwrthodiad sy'n briodol yn eich barn chi, ond nid rhif y papur pleidleisio.

6.51 Y rhesymau penodol dros wrthod datganiad pleidleisio drwy'r post yw:

- nid yw'r llofnod yn cyfateb i'r enghraifft a gedwir ar y cofnod dynodwyr personol
- nid yw'r dyddiad geni yn cyfateb i'r un a gedwir ar y cofnod dynodwyr personol
- mae'r blwch llofnod yn wag
- mae'r blwch dyddiad geni yn wag

6.52 Os bydd pleidleisiwr drwy'r post yn ymddangos ar y rhestr o bleidleisiau post sydd wedi methu'r gwiriadau dynodwyr personol, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hysbysu'r pleidleisiwr drwy'r post o'r gwrthodiad o fewn tri mis i ddyddiad yr etholiad. Er mwyn hwyluso hyn, rhaid i chi anfon y rhestr hon at y Swyddog Cofrestru Etholiadol. Yng Nghymru a Lloegr, dylid gwneud hyn pan fyddwch yn anfon yr holl ddogfennau etholiadol eraill at y Swyddog Cofrestru Etholiadol. Yn yr Alban, mae'r Swyddog Canlyniadau Lleol yn cadw'r holl ddogfennau etholiadol perthnasol ar ran y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol. Fodd bynnag, os ydych yn Swyddog Canlyniadau Lleol yn yr Alban, dylech anfon y rhestr o bleidleisiau post sydd wedi methu'r prawf dynodwyr at y Swyddog Cofrestru Etholiadol cyn gynted â phosibl ar ôl yr etholiad.

6.53 Os byddwch yn amau bod trosedd wedi'i chyflawni mewn perthynas â phleidlais bost benodol, nid oes rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol anfon hysbysiad.

6.54 Felly, dylech gadw cofnod o unrhyw achosion lle rydych yn amau bod trosedd wedi'i chyflawni ar gyfer y Swyddog Cofrestru Etholiadol, fel ei fod yn gwybod ym mha achosion na ddylai anfon hysbysiad o wrthod dynodwyr pleidlais bost.

6.55 Lle yr amheuir twyll, dylech roi cynnwys y pecyn pleidleisio drwy'r post mewn pecyn ar wahân a hysbysu eich Pwynt Cyswllt Unigol yn yr heddlu lleol. Dylech drafod y pecyn pleidleisio drwy'r post cyn lleied â phosibl a, lle bo modd, wneud nodyn o bawb sydd wedi ei drafod.

Ceir canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol ynghylch anfon hysbysiadau gwrthod dynodwyr pleidleisiau post yn [Rhan 5 - Pleidleisio absenol](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol.